

PILOTNÍ OVĚŘENÍ SOCIÁLNÍHO BYDLENÍ V OTROKOVICÍCH

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

m ě s t o
OTROKOVICE

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Evaluační studie

ZÁVĚREČNÁ EVALUAČNÍ ZPRÁVA

Zpráva za období 1. 2. 2017 – 31. 1. 2020

Evaluační studie byly vytvořeny v rámci realizace projektu Pilotní ověření sociálního bydlení v Otrokovicích, reg. č. CZ.03.2.63/0.0/0.0/16_128/0006182, který je financován Evropským sociálním fondem v rámci Operačního programu Zaměstnanost a státním rozpočtem České republiky.

Obsah

ZÁVĚREČNÁ EVALUAČNÍ ZPRÁVA

1	Manažerské shrnutí	4
1.1	Cíl a účel evaluace	4
1.2	Souhrn a zjištění	4
2	Souhrnné základní hodnocení účinnosti realizovaných aktivit	7
2.1	Shrnutí projektu	7
2.2	Logický model projektu	11
2.3	Evaluační matice - přístup	14
2.4	Analýza klíčových aktérů	17
3	Hlavní zjištění – výsledky zpracování souboru získaných podkladů	20
3.1	Postup klíčových aktivit v průběhu realizace projektu	20
3.2	Analýza rizik – zpracován evaluační zprávy	45
3.3	Evaluační matice – výsledek v závěru realizace projektu	46
4	Závěr	54

PŘÍPADOVÁ STUDIE

5	Úvod	56
6	Vznik lokálního systému sociálního bydlení	58
6.1	Iniciace vzniku lokálního systému sociálního bydlení	58
6.2	Vymezení cílové skupiny	61
7	Charakteristika místního systému sociálního bydlení	65
7.1	Charakteristika bytového fondu užívaného k účelům sociálního bydlení	65
7.2	Kritéria vstupu do sociálního bydlení a podmínky jeho užívání	71
7.3	Způsob výběru uživatelů sociálních bytů	74
7.4	Specifikace podporovaných cílových skupin	75
7.5	Charakteristika podpůrných nástrojů sociálního bydlení	81

7.6	Spolupráce s místními aktéry	87
7.7	Omezení bránící některým cílovým skupinám ve vstupu do SB.....	92
8	Stav místního systému sociálního bydlení a jeho plánovaný rozvoj	93
8.1	Úspěšnost místního systému sociálního bydlení	93
8.2	Plány dalšího vývoje místního systému sociálního bydlení	95
8.3	Udržitelnost místního systému sociálního bydlení	96
9	Závěr	99
	Použité zkratky	101

1 MANAŽERSKÉ SHRNUÍ

1.1 Cíl a účel evaluace

Za základní cíl interní evaluace projektu považuje realizační tým společně s externím evaluátorem zhodnocení procesu realizace projektu a zároveň realizace a vazeb jednotlivých klíčových aktivit s ohniskem pozornosti zaměřeným na fakt, zda vedou k zajištění výsledků a dopadů projektu v návaznosti na definované indikátory standardizované evaluace.

Hlavním metodickým nástrojem pro sběr podkladů pro přípravu závěrečné evaluační zprávy tak bylo využití doposud zpracovaných dokumentů, studium interních podkladů a zpráv o realizaci projektu, ale zejména komunikace s klíčovými osobami projektu, ať už se jednalo o zapojení evaluátora do jednání RT, dále řízené, nestrukturované rozhovory se členy RT (zejména garantem lokální koncepce a sociálními pracovníky) či společnou diskusi v rámci fokusní skupiny zaměřenou na realizaci projektu jako takového, včetně představy o jeho dalším rozvoji. Jako informační podpora posloužil výrazným způsobem sběr materiálů pro případovou studii a souhrny informací ze strukturovaných dotazníků zpracovávané pro evaluaci systémového projektu MPSV na sociální bydlení.

Vzhledem k logice celého projektu jsou obsahem této evaluační zprávy především informace popisující realizaci prezentovaných klíčových aktivit.

Pro evaluaci byla zvolena metoda využívající teorii změny, která je řazena k náročnějším, pro projekt spojený se změnami chování lidí se však jeví vhodněji a vzhledem k zařazení smíšených metod sběru podkladů (kvantitativní metody jsou doplněny kvalitativními a expertními v systematické návaznosti na definovanou změnu) může umožnit kvalitnější práci s „echy“ projektu, k nimž patří např. nezamýšlené dopady nebo chybné účinky projektu, které je nutno ve všech fázích zohledňovat.

1.2 Souhrn a zjištění

V projektu popsané aktivity jsou úspěšně naplňovány, evaluační nálezy mají charakter doporučení nabídnutých ke zvážení vedení města pro další aktivity v oblasti sociálního

bydlení, případně rekonstruovanému realizačnímu týmu pro využití v připravovaném projektu. Doporučení jsou seskupena v kapitole č. 3 této zprávy.

Realizační tým (dále RT) se musel vyrovnat s časovým nesouladem, kdy evaluace v zastřešujícím projektu MPSV začala později, než realizace projektu v Otrokovicích, týmu tedy chyběly vstupní informace a bylo nutné vypořádat se postupně s řadou nesouladů, což tým dobře zvládl a na výsledcích projektu a jeho celkovém hodnocení není patrné, že byly procesy řešeny a upravovány v několika krocích.

Výrazná je pravděpodobnost, že věcnost jednání a rychlé ukotvení spolupráce ovlivňuje fakt, že v Otrokovicích bylo možné navazovat na dlouholetý, úspěšně realizovaný proces KPSS, který v Otrokovicích doslova prorostl do plánovacího procesu a je již vnímán jako „nezbytný“. Součástí KPSS je komunikace klíčových aktérů, kteří se sociální tematikou zabývají, a nastavení komunikačních toků v rámci projektu tedy mohlo proběhnout hladce, s využitím expertní znalosti území a existujících platforem. Funkční proces KPSS tak částečně vytvořil prostor pro řešení projekt podpory vzniku lokálního systému sociálního bydlení a působení synergického efektu mezi oběma projekty je zajímavým, ač neplánovaným, potvrzením klíčového významu komunitního plánování v obcích.

Závěrečná evaluační zpráva konstatuje úspěšný průběh realizace všech klíčových aktivit projektu:

- KA 01: Řízení a administrace projektu
- KA 02: Příprava podkladů pro tvorbu Koncepce sociálního bydlení v Otrokovicích
- KA 03: Tvorba Koncepce sociálního bydlení v Otrokovicích a podpůrných strategických a metodických podkladů
- KA 04: Ověření „lokální koncepce sociálního bydlení“ a podpůrných strategických a metodických podkladů v praxi
- KA 05: Spolupráce s MPSV
- KA 06: Vzdělávání sociálních pracovníků
- KA 07: Evaluace projektu
- KA 08: Informační kampaň

Jsou zpracovány strategické i metodické podklady, připraveny výstupy projektu, které jsou schváleny nebo právě schvalovány vzhledem k blížícímu se konci projektu. Proběhla rovněž propagace a zviditelnění aktivity, které, ač dostatečné, vykazuje jisté rezervy, zejména v komunikaci s širokou veřejností a rychlé šíření pozitivních informací s využitím moderních médií.

Po celou dobu realizace projektu byla činnost realizačního týmu jasná a vhodně strukturovaná, vzhledem ke strategicky správnému sestavení realizačního týmu se zapojením starostky a tajemnice města, které mohly tvořit jakousi „střechu komunikace“, mohla být práce napříč úřadem a s dalšími partnery, stejně jako s celým vedením města, na vysoké úrovni. Tuto silnou stránku lze vnímat jako „rodinné stříbro“ a lze jen doporučit ji nadále kultivovat a udržovat tak, aby mohla být využita i v následujících projektech a aktivitách spojených se změnami v koncepčním přístupu k bydlení.

Existující autorita realizačního týmu, podpořená jeho úspěšností při realizaci projektu, může být inspirativní pro další aktivity, které pracují se změnou zažitých způsobů práce, a to i mimo sociální oblast.

Složení Realizačního týmu:

Složení realizačního týmu odpovídá projektu a jeho struktura je i v závěru projektu v zásadě shodná s původním předpokladem

- Vedoucí projektového týmu: 1
- Metodický garant: 2 (oblast sociální, právní)
- Garant lokální koncepce: 1
- Sociální pracovník: 2, v závěru projektu 1,5
- Projektový a finanční manažer: 1
- Zástupci samosprávy: 2 (tajemník, starosta)

Závěrečná evaluační zpráva hodnotí projekt jako celkově úspěšně realizovaný, s výrazným úspěchem v realizaci KA 04.

2 SOUHRNNÉ ZÁKLADNÍ HODNOCENÍ ÚČINNOSTI REALIZOVANÝCH AKTIVIT

Evaluace využívá znalosti o projektu a k využití teorie změny (kontrola efektivní realizace projektu pak jeho matici a přehledné základy logického modelování).

2.1 Shrnutí projektu¹

	Plánovaná realizace projektu	Zjištění z realizace projektu	Souhrn hodnocení ²
Projekt:	Pilotní ověření sociálního bydlení v Otrokovicích reg. č. CZ.03.2.63/0.0/0.0/16_128/0006182 Operační program: Zaměstnanost Prioritní osa: 3.2 Realizace: 1.2.2017 – 31.1.2020		x
Realizátor projektu:	město Otrokovice nám. 3. května 1340, 765 02 Otrokovice		x
Základní zaměření projektu³	Zpracování podkladů a lokální koncepce sociálního bydlení na území města Otrokovice, vč. způsobu financování či spolupráce s dalšími obcemi a organizacemi, zpracování metodik sociální práce, pilotování	- Lokální koncepce byla zpracována a přijata - Metodiky a analýzy byly zpracovány a otestovány	Základní zaměření projektu bylo zcela dodrženo

¹ Zdroj – Žádost o podporu zpracovaná žadatelem a předložená v rámci výzvy 03_16_128, není-li uvedeno jinak.

² Informační zdroje jsou uvedeny v následujících kapitolách a subkapitolách zprávy

³ Kráceno

	lokální koncepce sociálního bydlení na území města Otrokovice a spolupráce s MPSV a dalšími obcemi na nastavení systému sociálního bydlení.	- Lokální koncepce byla otestována na území města - Během realizace probíhala spolupráce mezi MPSV a dalšími obcemi, přičemž se očekává dlouhodobá spolupráce	
Hlavní cíl⁴	Pilotní ověření implementace systému sociálního bydlení ve městě Otrokovice nastaveného dle hlavních principů Koncepce sociálního bydlení České republiky 2015 - 2025. K zajištění metodické podpory bude navázána úzká spolupráce s pracovníky projektu Sociální bydlení - metodická a informační podpora v oblasti sociálních agend MPSV. Bude zajištěn přenos dobré praxe ze spolupracujících evropských zemí, vzdělávání sociálních pracovníků obce a vzájemná výměna informací týkajících se průběhu implementace systému sociálního bydlení v obcích.	- Lokální systém sociálního bydlení v Otrokovicích je v souladu s principy Koncepce sociálního bydlení České republiky - Lokální systém byl pilotně ověřen - Po celou dobu realizace probíhá spolupráce s MPSV - Byly realizovány zahraniční cesty, které napomohly ke zvýšení odbornosti - Bylo realizováno vzdělávání v souladu s plánem	Hlavního cíle projektu bylo dosaženo
Dílčí cíle⁵	• příprava strukturální a demografické analýzy bydlení, analýzy dostupnosti a stavu sociálních služeb a dalších	- Analýzy byly zpracovány - Lokální koncepce byla zpracována	

⁴Kráčeno⁵ Kráčeno

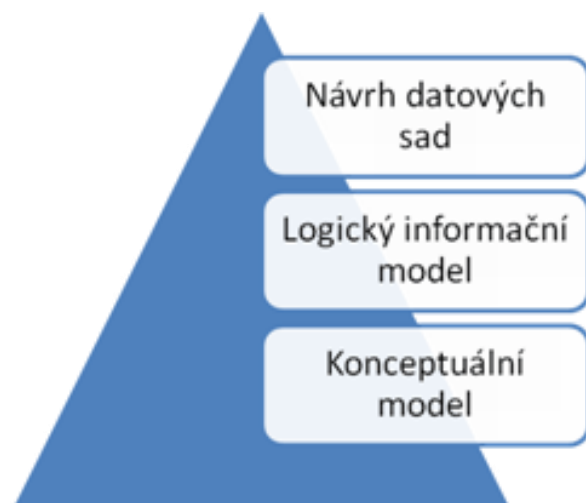
	podkladů důležitých pro implementaci systému sociálního bydlení • vypracování lokální koncepce sociálního bydlení • vypracování programu prevence ztráty bydlení na úrovni města Otrokovice • vytvoření funkčního systému sociálního bydlení ve městě • pilotní ověření implementace lokální koncepce sociálního bydlení na území města	- Metodika prevence ztráty bydlení je součástí zveřejněného souboru metodik - Funkční systém sociálního bydlení byl vytvořen a proběhla jeho pilotáž	Dílčích cílů projektu bylo dosaženo (metodika prevence ztráty bydlení po zařazení do systému sociálního bydlení je součástí souboru metodik, od str. 20)
Cílové skupiny	• Osoby sociálně vyloučené a osoby sociálním vyloučením ohrožené • Provozovatelé sociálního bydlení a dalších služeb obecného zájmu • Sociální pracovníci • Zaměstnanci veřejné správy, kteří se věnují sociální, rodinné nebo zdravotní problematice V průběhu realizace projektu byly zapojeny plánované cílové skupiny		Cílové skupiny projektu byly zapojeny
Klíčové aktivity projektu⁶	• KA 01: Řízení a administrace projektu • KA 02: Příprava podkladů pro tvorbu Koncepce sociálního bydlení v Otrokovicích • KA 03: Tvorba Koncepce sociálního bydlení v Otrokovicích a podpůrných strategických a metodických podkladů • KA 04: Ověření „lokální koncepce sociálního bydlení“ a podpůrných strategických a metodických podkladů v praxi • KA 05: Spolupráce s MPSV • KA 06: Vzdělávání sociálních pracovníků • KA 07: Evaluace projektu		Klíčové aktivity byly průběžně realizovány

⁶ Zdroj – dokument „Popis klíčových aktivit – nový“, příloha doplněná před vydáním RoD na žádost ŘO

	KA 08: Informační kampaň		
Monitorovací indikátory (výstupu)	60 00 0 – Celkový počet účastníků - 22 67 00 1 – Kapacita podpořených služeb – 2 80 50 0 - Počet napsaných a zveřejněných analytických a strategických dokumentů (vč. evalučních) - 5	60 00 0 – Celkový počet účastníků - 28 67 00 1 – Kapacita podpořených služeb – 2 80 50 0 - Počet napsaných a zveřejněných analytických a strategických dokumentů (vč. evalučních) - 5	Indikátory byly naplněny, v případě celkového počtu účastníků projektu byl podpořen vyšší počet osob (28)
Projekt byl realizován v souladu s předpoklady, kvantifikované výstupy a výsledky byly dodrženy.			

2.2 Logický model projektu⁷

Logický model projektu zobrazuje intervenční logiku projektu tak, jak byla zamýšlena v rámci přípravy projektového záměru:

- Cílem projektu je Pilotní ověření implementace systému sociálního bydlení ve městě Otrokovice
- Během projektu má být podpořeno 22 osob, pro práci s klienty je vyhrazena kapacita 2 osob (sociálních pracovníků), vytvořeno 5 dokumentů
- Krátkodobé dopady mají zajistit podporu dalším 20 osobám a zajistit spolupráci žadatele s dalšími městy a obcemi, vzdělat se a spolupracovat s MPSV

⁷ Metoda logického modelování - Logický datový model je schéma, které člení data do druhů a skupin. Současně také vymezuje vztahy mezi daty (tabulkami). Pomocí modelu se snažíme zachytit povahu procesů, které jsou následně důležité pro správnou organizaci dat v databázi. Logický datový model bývá základem či dokonce prerekvizitou pro konstrukci fyzického datového modelu. Tato metoda je doporučena pro modelování v rámci evaluace v programovém období 2013 – 2020 pro projekty financované z OPZ a některé projekty financované z dalších operačních programů (OP VVV).

Klíčový výstup – 22 podpořených osob, z toho 20 zařazených do systému sociálního bydlení, dále podpora profesionality 2 sociálních pracovníků prostřednictvím vzdělávacích aktivit, dále vznik akceptované metodiky systému sociálního bydlení a souboru metodik, které budou následně využívány, což bude mít ve svém důsledku širší a dlouhodobý dopad na lokální podporu sociálního bydlení.

Projekt "Pilotní ověření sociálního bydlení v Otrokovicích"				
Vstupy, aktivity		Výstupy	Krátkodobé dopady	Dlouhodobé dopady
Rozpočet: 5 912 032,50	Řízení a administrace projektu		Zvýšit znalostí a povědomí o sociálním bydlení	Vytvoření podmínek pro dlouhodobou a udržitelnou implementaci systému sociálního bydlení ve městě Otrokovice
Realizace: 2/2017 - 1/2020	Příprava podkladů pro tvorbu Koncepce sociálního bydlení v Otrokovicích	2 analýzy		
Realizační tým: 10 členů, financovány 3 úvazky	Tvorba Koncepce SB v Otr. a podpůrných strategických a metod. podkladů	Koncepce a podpůrné dokumenty (2)	Zajistit efektivní a cílené vzdělávání pro zainteresované odborníky - sociální pracovníky	Podpora práce vzdělaných, odborně i metodicky zdatných sociálních pracovníků
	Ověření „lokální koncepte SB“ a podpůrných strateg. a metod. podkladů v praxi	- 20 osob zařazených do systému SB - 20 osob s nebagatelní podporou		
	Spolupráce s MPSV	Průběžná spolupráce a zpracování požadovaných statist. dat a dokumentů	Spolupracovat s MPSV a dalšími zapojenými obcemi - sdílet zkušenosti	
	Vzdělávání sociálních pracovníků	Specifická školení pro sociální pracovníky	Rozšířit a podpořit spolupráci klíčových aktérů v území	
	Evaluace projektu	2 evaluační zprávy, šetření pro MPSV	Poskytovat podporu ohroženým osobám v rámci testování koncepce SB	
	Informační kampaň	články, akce, tiskové zprávy		

2.3 Evaluační matice - přístup

Evaluační otázky/podotázky (soulad s projektem)		Zdroje dat	Použité metody
Vize	Dochází k naplňování cíle projektu ve smyslu ověřování implementace systému sociálního bydlení ve městě Otrokovice?	- Žádost o podporu - Zpráva o realizaci - Poskytnutá interní dokumentace projektu	- Kvalitativní analýza - Statistická analýza dat - Syntéza
	Dochází k nastavení systému sociálního bydlení?	- Zpráva o realizaci - Interní materiály projektu (Systém sociálního bydlení – lokální koncepce, analýzy, publicita a informování) - Jednání RT - Výstupy focus group - Nestrukturovaná diskuse se sociálními pracovníky	- Kvalitativní analýza - Statistická analýza dat - Syntéza
	Je realizována spolupráce a výměna informací v rámci projektu (úroveň národní, krajská, obecní)	- Zpráva o realizaci - Smlouva o spolupráci při realizaci projektu přímého přidělení „Sociální bydlení – metodická a	- Kvalitativní analýza - Syntéza

		informační podpora v oblasti sociálních agend“ • Výstupy focus group • Nestrukturované rozhovory se členy RT	
	Je rozvíjena spolupráce mezi městem Otrokovice a místními neziskovými organizacemi?	• Zpráva o realizaci • Diskuse a jednání RT • Výstupy focus group • Nestrukturované rozhovory se členy RT	• Kvalitativní analýza • Syntéza
	Probíhá pilotáž metodiky sociálního bydlení s dopadem na 20 osob?	• Zpráva o realizaci • Výstupy focus group • Nestrukturované rozhovory se členy RT	• Kvalitativní analýza • Syntéza
KA 02	Jsou tvořeny podklady pro tvorbu Koncepce sociálního bydlení v Otrokovících?	• Žádost o podporu • Zpráva o realizaci • Interní dokumentace projektu • Výstupy focus group	• Kvalitativní analýza
KA 03	Je připravována koncepce sociálního bydlení v Otrokovících a podpůrných strategických a metodických podkladů?	• Žádost o podporu • Zpráva o realizaci • Interní dokumentace projektu	• Kvalitativní analýza

		• Výstupy focus group	
KA 04	Dochází k ověřování lokální koncepce sociálního bydlení a podpůrných pokladů v praxi?	• Nestrukturované rozhovory • Jednání RT • Výstupy z focus group	• Kvalitativní analýza
KA 05	Probíhá spolupráce s MPSV?	• Smlouva s MPSV • Výstupy z focus group	• Kvalitativní analýza •
KA 06	Jsou realizovány vzdělávací aktivity pro sociální pracovníky?	• Žádost o podporu • Žádost o platbu • Nestrukturované rozhovory s členy RT • Výstupy focus group	• Kvalitativní analýza
KA 07	Je realizována evaluace?	• Smlouva o evaluaci	• Popis
	Je věnována pozornost naplňování indikátoru celkový počet účastníků?	• Nestrukturované dotazování členů RT • Výstupy focus group	• Kvalitativní analýza
	Je řešen indikátor kapacita podpořených služeb?	• Žádost o podporu • Zpráva o realizaci • Nestrukturované rozhovory se členy RT	• Kvalitativní analýza
	Počet napsaných a zveřejněných dokumentů?	• Soubor interních dokumentů RT	• Kvalitativní analýza • Statistická analýza dat

2.4 Analýza klíčových aktérů

Analýza klíčových aktérů je zpracována s cílem identifikovat jednotlivé aktéry důležité pro provedení hodnocení realizace a dopadů projektu. Prezентuje přehled aktérů a stručnou charakteristiku jejich vztahu k evaluaci, vlivu na úspěšnost jejího provedení a vlivu na realizaci projektu jako celku.

Klíčový aktér	Vztah k evaluaci/realizaci projektu
Město Otrokovice	
Vedení města Otrokovic	Zajišťuje podporu projektu včetně jeho iniciace, členové vedení jsou zapojeni v realizačním týmu prostřednictvím účasti starostky města Bc. Hany Večerkové DiS, která po komunálních volbách vystřídala místostarostu Mgr. Jiřího Veselého a starostu Mgr. Jaroslava Budka. Dále je zapojena tajemnice úřadu Mgr. Radana Zenáhlíková. Realizační tým hodnotí⁸ spolupráci s vedením města v průběhu jeho realizace i v jeho závěru jako nadstandardní, s průběžně stoupající synergií. V rámci evaluace nebylo potřebné získávat informace prostřednictvím dalších zástupců vedení města.
Odbor sociální	Zajišťuje realizaci projektu, který je od počátku v jeho gesci a realizační tým je jeho součástí. Všichni pracovníci, jejichž mzdy jsou do projektu zapojeny, vč. projektového a finančního manažera jsou součástí organizační struktury tohoto odboru stejně jako další klíčoví pracovníci (vedoucí projektového týmu a metodický garant). Po odborné stránce je tento odbor klíčový rovněž proto, že vysoká profesionalita týmu po celou dobu ovlivňovala celkové naplňování cílů projektu. Zde je žádoucí zdůraznit, že toto ovlivňování se nezastavilo u dosažení kvantifikovaných cílů, ale výrazně se zabývalo kvalitou

⁸ Výstup z focus group 1 a focus group 2

	individuální péče a celkové kvality pilotáže včetně průběžného poskytování zpětné vazby. Pro evaluaci dodává veškeré podklady, jsou zde řešeny rozhovory, dotazování i ohniskové skupiny.
Odbor majetko-právní	Odbor má ve své kompetenci řešení nájemních smluv a spolupráci při pronajímání bytů a jeho zapojení je pro projekt klíčové, což projekt pojímá se vší odpovědností a do realizačního týmu je zařazen druhý metodický garant právě z tohoto odboru. Kromě spolupráce (týmové i na přípravě analýz a metodiky) odbor průběžně komunikuje v rámci RT při zařazování vhodných (uvolňovaných bytů) pro potřeby sociálního bydlení. Dochází k předávání informací o případných prodlevách s úhradami nájemného, jsou konána pravidelná společná jednání k řešení složitějších témat a předávání operativních informací. V průběhu realizace byl mezi oběma odbory odladěn přístup k pojmu „sociální byt“. Za potenciálně sociální je nyní považován každý uvolňující se byt a ke klientům, potenciálním nájemníkům, je přístupováno individuálně. V rámci evaluace nebylo potřebné získávat informace prostřednictvím OMP.

MPSV	Úzká spolupráce pro pilotní testování systému sociálního bydlení, kde MPSV poskytuje základní metodickou, informační a vzdělávací podporu (částečně v rámci realizace samostatného projektu, na který řešený projekt města Otrokovic navazuje. Součástí je i hodnocení úspěšnosti zaváděných modelů, poradenství a popisy realizovaných metod prevence, kazuistiky, příklady dobré praxe a společné získávání analytických a srovnávacích dat. V průběhu realizace byl řešen postup při práci s klienty zapojenými do projektu vzhledem k nesouladu časového

	nastavení začátku evaluace na národní úrovni a tedy vzniku metodik a dřívějšímu zahájení projektu v Otrokovicích. V rámci evaluace nebylo potřebné získávat informace prostřednictvím tohoto partnera, naopak byly plněny úkoly předávané ze strany MPSV a národního evaluátora, případně řešeny nejasnosti v metodickém postupu.
--	---

3 HLAVNÍ ZJIŠTĚNÍ – VÝSLEDKY ZPRACOVÁNÍ SOUBORU ZÍSKANÝCH PODKLADŮ

3.1 Postup klíčových aktivit v průběhu realizace projektu

KA 01: ŘÍZENÍ A ADMINISTRACE PROJEKTU⁹

Řízení a administrace projektu jsou řešeny jako samostatná aktivita, zajišťují však zejména administrativně správné vedení projektu, čímž je eliminováno riziko ztráty dotace (či její části) vzhledem k nedodržení podmínek dotačního titulu.

Vzhledem ke kompetencím jednotlivých odborů byla tato KA předána nejprve do kompetence odboru ekonomického, do rukou projektového manažera (manažerky), po personální změně v 7/2018 vykonává funkci projektového a finančního manažera pracovník zařazený do struktury odboru sociálního. Dle sdělení a předaných dokumentů probíhají aktivity administrace, finančního řízení, povinné publicity, monitoringu projektu a koordinace klíčových aktivit bez komplikací a rizik.

Zaměstnanec, který se podílí na řízení a administraci projektu v roli projektového a finančního manažera je součástí RT projektu. Realizační tým je složen z administrativních a odborných pracovníků, používá sdílené informace a pracovní jednání jsou pečlivě naplánována na každý rok, což dodává řízení projektu stabilitu.

Složení Realizačního týmu k 12/2019:

Vedoucí projektového týmu:	Mgr. Kamil Hric, DiS., SOC, vedoucí odd. soc. pomoci
Metodický garant:	Mgr. Květoslava Horáková, SOC, vedoucí odboru
Metodický garant:	Mgr. Jaroslava Zimáková, OMP, vedoucí odboru
Garant lokální koncepce:	Mgr. Renáta Straková, ref. SOC (úvazek 1,0)
	po změně od 1. 9. 2018
	Mgr. Josef Zdražil a Mgr. Eva Matulová (2x úvazek 0,5)

⁹ Zdroj informací – žádost o dotaci, dokument „Klíčové aktivity – nové“, výstup focus group.

Sociální pracovník:	Mgr. Veronika Gajdošíková, ref. SOC (úvazek 1,0) po změně od 1. 7. 2019 Mgr. Veronika Gajdošíková (úvazek 0,5)
Sociální pracovník:	Bc. Břetislav Jančík, DiS., ref. SOC (úvazek 1,0)
Projektový a finanční manažer:	Kateřina Štětkářová, DiS., ref. EKO (úvazek 0,25) po změně od 1. 7. 2018 Mgr. Eva Matulová, ref. SOC (úvazek 0,25)
Tajemnice úřadu:	Mgr. Radana Zenáhlíková
Místostarosta:	Mgr. Jiří Veselý po změně od 1. 10 2018
Starosta	Mgr. Jaroslav Budek po změně od února 2019
Starostka	Bc. Hana Večerková, DiS
Tvůrce projektu:	Mgr. Josef Zdražil, ref. SOC

Závěry a doporučení pro klíčovou aktivitu 1	Klíčová aktivita je řešena průběžně, řízení plynulo bez z externího prostředí identifikovatelných zvratů. Obměna na klíčové pozici garanta lokální koncepce proběhla bez ohrožení projektu, došlo k zapojení osob se znalostí prostředí a problematiky, čímž bylo umožněno v zásadě bezkolizní předání činností a plynulá návaznost realizace aktivit projektu. Tým se scházel pravidelně dvakrát v měsíci, průběžně došlo k ujasňování společných postojů a přístupů, kombinace zapojení úředníků ze 2 odborů a zástupců vedení města, kteří mohli projekt zastřešit, přinesla týmu stabilitu,
---	--

	kompetence a umožnila rychlé předávání informací a rozhodování. Pro aktivitu nejsou nabízena žádná doporučení. Závěr: Klíčová aktivita probíhala s vysokou kvalitou profesionality a spolupráce, je nanejvýš žádoucí zachovat tento model, případně i zapojení konkrétních osob pro navazující aktivity v oblasti sociálního bydlení.
--	--

KA 02: PŘÍPRAVA PODKLADŮ PRO TVORBU KONCEPCE SOCIÁLNÍHO BYDLENÍ V OTROKOVICÍCH

KA je koncipována tak, aby poskytla ucelenou (a na jednom místě seskupenou) množinu datových podkladů, které poskytnou podporu při nastavování konkrétních forem sociálního bydlení a potřebných procesních vazeb.

Z podkladů zpracovaných před vydáním RoD vyplývá následující¹⁰:

- Získané informace budou využity pro tvorbu Koncepce sociálního bydlení v Otrokovicích, která bude v souladu s Konceptí sociálního bydlení ČR.
- Analýzy bude zpracovávat garant systému sociálního bydlení s podporou dalších členů RT a se zapojením dalších spolupracujících organizací a institucí, zejména poskytovatelů sociálních služeb a ÚP.
- Výstupem KA budou dílčí analýzy, které budou podkladem pro tvorbu Koncepce sociálního bydlení v Otrokovicích.
- Budou sepsány dvě analýzy. První z těchto analýz se zaměří na strukturální a demografickou analýzu bydlení, cílem této analýzy bude popsat stávající stav bytového fondu a stav cílových skupin osob, které by měly být zapojeny do systému sociálního bydlení. Druhá analýza se bude zaměřovat na stav

¹⁰ Zdroj informací – dokument „Klíčové aktivity – nové“, nestrukturované rozhovory se členy RT.

sociálních či jiných podpůrných služeb pro osoby, které jsou bez přístřeší nebo jsou ohroženy ztrátou bydlení.

Témata analýz:

- **Analýza 1:**

- zjištění v oblasti bytové nouze a bytové politiky na území obce, počtu a struktury bytů na území obce, počtu a struktury osob bez domova a osob ohrožených ztrátou bydlení,
- demografickou situaci se zaměřením na bytové potřeby, vč. vytipování hlavních cílových skupin (z hlediska znevýhodnění a případně potřebné sociální práce) sociálního bydlení na území obce
- podrobnou analýzu potenciálních cílových skupin se zaměřením na skupiny s potřebou intenzivní sociální práce a podpory (zejména osoby bez domova, např. bývalí vězňové, oběti domácího násilí, děti opouštějící dětské domovy či náhradní rodinnou péči a rodiny s dětmi). Bude se jednat zejména o osoby, které mají žádnou nebo velmi malou šanci na získání bydlení bez pomoci sociálních pracovníků v systému sociálního bydlení.
- analýza prostorové segregace v bydlení a situace v oblasti sociálně vyloučených lokalit na základě akreditované metodiky MPSV.

- **Analýza 2:**

- podrobná analýza potenciálních cílových skupin se zaměřením na skupiny s potřebou intenzivní sociální práce a podpory (zejména osoby bez domova, např. bývalí vězňové, oběti domácího násilí, děti opouštějící dětské domovy či náhradní rodinnou péči a rodiny s dětmi). Bude se jednat zejména o osoby, které mají žádnou nebo velmi malou šanci na získání bydlení bez pomoci sociálních pracovníků v systému sociálního bydlení.
- dostupnost a stav sociálních služeb typu azylové domy či noclehárny, odborné sociální poradenství aj.

- Třetím dokumentem vytvořeným v rámci KA **bude souhrnný podklad pro nastavení systému sociálního bydlení a sociální práce v rámci sociálního bydlení**, který bude zahrnovat také informace získané v rámci sdílení dobré praxe s dalšími městy ČR a v rámci zahraničních studijních cest realizovaných v rámci systémového projektu MPSV.

Materiály budou dostupné v elektronické podobě.

Realizace klíčové aktivity:¹¹

Analytické podklady byly zpracovány v úvodních etapách projektu a jejich finální verze jsou v souladu s podmínkami výzvy zveřejněny. Textový popis je po doplnění převzat z průběžné zprávy vzhledem k faktu, že v řešených dokumentech nedošlo ke změně, avšak je nutno zachovat ucelenost popisu aktivity a posoudit ji jako celek, který ve své postupné realizaci ovlivňuje projekt komplexně.

1) Strukturální a demografická analýza bydlení v Otrokovicích

- Analýza byla zpracována v období 2/2017 – 10/2017 a na práci se podílel realizační tým pod vedením garanta lokální koncepce.
- Po obsahové stránce analýza na 59 stranách bez příloh shrnuje:
 - Strukturu obyvatel včetně prognózy vývoje
 - Ekonomickou strukturu obyvatel
 - Současnou bytovou situaci
 - Popis cílových skupin
 - Informace o kriminalitě
 - Analýzu školství
 - Informace o vyjíždě a dojíždě za prací.

Autoři analýzy považovali za zásadní zpracovat demografické údaje o počtu a charakteristice obyvatel žijících ve městě, dále popsat ubytovací kapacity, které jsou

¹¹ Zdroj informací – výstupy z focus group, nestrukturované rozhovory se členy RT, interní materiály projektu, zejména analýzy „Strukturální a demografická analýza bydlení v Otrokovicích“ a „Analýza dostupnosti a stavu sociálních služeb“, dále rovněž Koncepce sociálního bydlení ČR 2015-2025 (MPSV).

v majetku města, ale i ubytovací kapacity, jenž nabízí neziskové organizace či soukromé subjekty. Oblast vzdělávání, která je zde zařazena vzhledem k vlivu na strukturu zaměstnanosti a situaci na trhu práce.

Základními informačními prameny dokumentu jsou zdroje, poskytnuté především Českým statistickým úřadem, Městským úřadem Otrokovice, Úřadem práce ČR, MPSV ČR, MZ ČR, MV ČR a KÚ ZK.

Po obsahové stránce analýza nezahrnuje ani základní informace o blízkém okolí, přičemž Otrokovice jsou charakteristické především úzkou vazbou na blízké krajské město Zlín, kdy může rozšíření analýzy napomoci při sociální práci s klienty a využívání tamních služeb a příležitostí k zaměstnávání klientů.

Analýza byla předložena k připomínkování a byla zveřejněna na <http://otrokovice.cz/dokumenty-ke-stazeni-posb/ds-1204>. Nalezení této stránky je však poměrně obtížné, je vnořena v hlubších úrovních www stránek. Oficiálně nebyla předložena na jednání orgánů města (např. Radě města Otrokovice), což ovšem nebylo v rámci projektu nutností a vzhledem k zapojení vedení města do realizačního týmu lze usuzovat, že znalost tematiky byla k vedení města přenesena neformální cestou.

Informace obsažené v analýze se staly klíčovým podkladem pro zpracování lokální koncepce sociálního bydlení a dalších podpůrných materiálů projektu.

2) Analýza dostupnosti a stavu sociálních služeb

- Analýza byla zpracována v období 2/2017 – 10/2017 a na práci se podílel realizační tým pod vedením garanta lokální koncepce.
- Po obsahové stránce na 45 stranách bez příloh zahrnuje:
 - Celkové informace o sociálních službách v ČR
 - Informace o sociálních službách v Otrokovicích včetně členění podle cílových skupin
 - Informace o komunitním plánování sociálních služeb a způsobu získávání informací.

Autoři analýzy mohli pro svou práci využít datové podklady i procesní postupy budované od roku 2005 v rámci komunitního plánování sociálních služeb, které je zde velmi kvalitně dlouhodobě řešeno. Samotný strategický dokument „Komunitní plán sociálních služeb na Otrokovicu“ je pravidelně každé dva roky aktualizován a nastavuje plánování sociálních služeb v rámci celého SO ORP Otrokovice tak aby byla tato oblast dostatečně pokryta. Současně vytváří spolupracující síť odborníků v oblasti sociální práce v Otrokovicích, což usnadnilo jednak nastavení cíle projektu a jednak sestavení komunikačních struktur projektu.

Proces komunitního plánování tak usnadnil přístup ke kvalitním informacím, současně ale „nutil“ realizační tým ke zdvojování některých informací, které již jsou řešeny právě v rámci komunitního plánování, což nebylo možno v rámci projektu zohlednit a analýza je tak zpracována do jisté míry zdvojeně, což nijak nesnižuje její informační hodnotu, otázkou k diskusi je ale fakt, zda je nutno vystavovat realizační tým takové zátěži opakovaně a zda v následujících krocích nevyužít jejich odborné kapacity spíše pro „pohled do budoucna“ a nastavování samotných procesů sociálního bydlení s ohledem na celkový vývoj a lokální potřeby Otrokovic. Je nutno konstatovat, že toto téma však není zcela řešitelné ze strany realizátora projektu, který přípravou podkladů ve svém komplexu naplňuje podmínky výzvy a ŘO. V případných navazujících krocích by bylo žádoucí individuálně specifikovat podmínky a možnosti jednotlivých žadatelů s ohledem na jejich vyspělost a zkušenost v oblasti podpory bydlení cílových skupin. MPSV by v těchto případech mělo vůči žadatelům postupovat individuálně.

Analýza byla předložena k připomínkování a po úpravách byla zveřejněna na <http://otrokovice.cz/dokumenty-ke-stazeni-posb/ds-1204>. Nalezení této stránky je však poměrně obtížné, protože je vnořena v hlubších úrovních struktury stránek. Oficiálně nebyla předložena na jednání orgánů města (např. Radě města Otrokovic)¹², což ale nebylo ze strany řídicího orgánu vyžadováno. Lze předpokládat, že přenos informací

¹² Orgány města mají vždy dílčí informaci o každém zástupci cílové skupiny, který je zapojován do projektu a získává nájemní smlouvu. Tuto Rada města Otrokovic schvaluje a může tak sledovat jednotlivé kroky realizace projektu.

zajistila účast člena rady města v realizačním týmu. **Podklad pro nastavení systému sociálního bydlení a sociální práce v rámci sociálního bydlení**

3) Soubor metodik sociálního bydlení

- Zpracování první verze dokumentu bylo završeno jeho zveřejněním 19. 7. 2018.
- Vznikala pod vedením garanta lokální koncepce, autora projektu a širšího realizačního týmu.
- Na 28 stranách zahrnuje praktické materiály, které nastavují procesy – způsob realizace podpory sociálního bydlení, průběh jednotlivých činností. Materiál tedy slouží v rámci realizace jako „manuál“ umožňující reálnou práci zapojených aktérů a přehledně shrnuje například
 - Podmínky pro výběr nájemců a způsob hodnocení relevantnosti a naléhavosti jejich žádosti
 - Systém sociálního bydlení a sociální práce
 - Spolupráci lokálních aktérů
 - Popisuje bytový fond
 - Definuje rozdělení kompetencí v projektu
- Obsahuje rovněž pro projekt klíčovou metodiku prevence ztráty bydlení po zařazení do systému sociálního bydlení

Soubor metodiky byl připomínkován realizačním týmem a zapojenými odborníky a je zveřejněn na <http://otrokovice.cz/dokumenty-ke-stazeni-posb/ds-1204>. Nalezení této stránky je však poměrně obtížné, protože je vnořena v hlubších úrovních struktury webu. Oficiálně nebyla předložena na jednání orgánů města (např. Radě města Otrokovic)¹³, což ale nebylo ze strany řídicího orgánu vyžadováno. Lze předpokládat, že přenos informací zajistila účast starosty města v realizačním týmu. Materiál se

¹³ Orgány města mají vždy dílčí informaci o každém zástupci cílové skupiny, který je zapojován do projektu a získává nájemní smlouvu. Tuto Rada města Otrokovic schvaluje a může tak sledovat jednotlivé kroky realizace projektu.

věnuje postupu při realizaci všech potřebných úkonů v sociálním bydlení a slouží tedy zejména zapojené skupině výkonných osob (zejména úředníků) k realizaci procesu.

Do doby ukončení zpracování této zprávy nebyla zveřejněna revidovaná verze dokumentu.

Závěry a doporučení pro klíčovou aktivitu 2	V rámci KA byly zpracovány podrobné analytické podklady, které slouží k práci členů RT a jsou využívány při tvorbě lokální strategie sociálního bydlení, dále v rámci navazování neformálních partnerství v území. Vzhledem k tomu, že se v rámci projektu očekává revize všech dokumentů, která nebyla zatím realizována, lze doporučit: - RT zváží rozšíření informací v rámci analýzy č. 1 o vazby na okolí s důrazem na Zlín, zejména s ohledem na vzdělávání a pracovní vazby. - RT zváží (po diskusi s MPSV) možnost společné využívání vhodných dílčích dokumentů řešených v rámci KPSS za účelem snížení administrativní zátěže RT. - RT zváží revizi souboru metodik v návaznosti na vyhodnocení pilotáže sociálního bydlení. Závěr: - Dokumenty jsou zpracovány v souladu se zadáním a směřují k naplňování cílů a dílčích dílů projektu. Jsou zveřejněny a slouží jako podklady pro průběžnou práci realizátorů¹⁴. Pro následující období lze doporučit:
--	---

¹⁴ Z diskuse fokusní skupiny č. 2 v říjnu 2019

	- Užší komunikaci s vedením města předkládáním zpracovaných dokumentů orgánům města. - Propojení a společné využívání souboru dokumentů pro KPSS a dalších inovativních aktivit v sociální oblasti, včetně sociálního bydlení. - Přehlednější informování o aktivitách na www stránkách města snadno dostupné i pro méně zdatného návštěvníka, případně vytvoření samostatných www stránek.
--	--

KA 03: TVORBA KONCEPCE SOCIÁLNÍHO BYDLENÍ V OTROKOVICÍCH A PODPŮRNÝCH STRATEGICKÝCH A METODICKÝCH PODKLADŮ

KA navazuje na KA 02, kdy využívá shromážděná data ke zpracování lokální Koncepce sociálního bydlení. Součástí aktivity je rovněž zpracování dalších podkladů.

Z podkladů zpracovaných před vydáním RoD vyplývá následující¹⁵:

- Využity budou informace z vypracovaných analytických dokumentů.
- K zapojení dalších osob z RT do zpracovávání koncepce bude docházet formou porad a workshopů.
- Průběžně bude docházet k interakci Garanta lokální koncepce se sociálními pracovníky sociálního bydlení, aby bylo možno ve zpracovávání koncepce zohledňovat praktická témata a praktické problémy, které se vyskytnou při sociální práci s osobami z CS a při spolupráci s dalšími institucemi a organizacemi, které budou ovlivňovat systém sociálního bydlení v Otrokovicích
- Koncepce bude v průběhu i po skončení tvorby první verze dále upravována v návaznosti na praxi a na výstupy spolupráce s MPSV a s dalšími obcemi zavádějícími systémy sociálního bydlení.

¹⁵ Zdroj informací – dokument „Klíčové aktivity – nové“, nestrukturované rozhovory se členy RT.

- Vypracovaná Koncepce sociálního bydlení v Otrokovicích poskytne strategický rámec, na jehož základě bude aktualizována a prováděna realizace pilotního testování systému sociálního bydlení na lokální úrovni.
- Systém sociálního bydlení bude začleněn do fungování Městského úřadu Otrokovice. Koncepce sociálního bydlení v Otrokovicích bude odpovídat vládou schválené Koncepci sociálního bydlení České republiky 2015 – 2025.
- Podpůrné dokumenty:
 - Metodika sociální práce v oblasti bydlení.
 - Metodika hodnocení bytové nouze.
 - Metodika prevence ztráty bydlení a zadlužení.
 - Metodika spolupráce lokálních aktérů sociálního bydlení.
 - Metodika vyhodnocení úspěšnosti sociálního bydlení.

Realizace klíčové aktivity:¹⁶

- Koncepce byla zpracována v úvodní části realizace projektu a je postupně upravována a aktualizována v návaznosti na zjištění plynoucí z KA 04. Na práci se podílel realizační tým pod vedením garanta lokální koncepce.
- Poslední pracovní verze aktualizace, s níž bylo pracováno, je z prosince 2019, kdy byl zahájen proces jejího připomínkování a následné finalizace a schválení.
- Zaměřuje se na zajištění sociálního bydlení v rámci městem vlastněného bytového fondu, její pracovní verze je upravena v návaznosti na pilotní ověření a rozšířena zejména o části věnující se infrastruktuře pro bydlení a způsobu řešení nedostatku vhodných bytů, sociální práci a zahrnutí principu first housing do práce s klienty. Materiál má 48¹⁷ stran bez příloh.
 - Obecné podmínky pro výběr nájemců obecních bytů, včetně prioritně podporovaných osob.
 - Definuje systém sociálního bydlení.

¹⁶ Zdroj informací – výstupy z focus group, nestrukturované rozhovory se členy RT, interní materiály projektu, zejména dokument „Systém sociálního bydlení“ (koncepce sociálního bydlení v Otrokovicích) dále rovněž Koncepce sociálního bydlení ČR 2015-2025 (MPSV).

¹⁷ Pracovní verze z 12/2029

- Nastavuje kritéria bytové nouze včetně hodnocení a procesního přístupu k této problematice.
- Formy sociálního bydlení.
- Metody sociální práce včetně postupů práce.
- Síťování a multidisciplinární spolupráci.
- Vymezuje byty určené pro systém sociálního bydlení.
- Popisuje proces vedoucí k zařazení do systému sociálního bydlení (i vyřazení ze systému).
- Zahrnuje vzorový rámec individuálního plánu práce s klientem a záznamový list sociální práce.
- Zabývá se infrastrukturou pro bydlení a způsoby zapojování dalších (i větších) bytů do systému sociálního bydlení.
- Zabývá se zapojením metody first housing jako nového prvku v sociální práci.

Součástí aktivity byly rovněž 3 workshopy realizované postupně v návaznosti na vývoj aktivit v projektu.

Dosud schválená verze dokumentu byla předložena k připomínkování a po úpravách byla zveřejněna na <http://otrokovice.cz/dokumenty-ke-stazeni-posb/ds-1204>. Nalezení této stránky je však poměrně obtížné. Pro oficiální předložení na jednání orgánů města (např. Radě města Otrokovice) je určena nyní zpracovávaná, finální verze vytvořená s ohledem na zpětnou vazbu z realizovaných aktivit a výstupy dokumentů.

Do doby zpracování tohoto materiálu nebyl dokument dokončen, avšak vzhledem k ukončení projektu v lednu 2020 nelze tento fakt hodnotit negativně.¹⁸

Závěry a doporučení pro klíčovou aktivitu 3	Závěr Lokální koncepce sociálního bydlení je živý, přehledný dokument, který slouží jako pracovní nástroj pro realizační tým napříč úřadem a klíčovými partnery v území. Poskytuje návodné
--	---

¹⁸ = Komentář evaluátora – materiál bylo nutno zpracovat do finální podoby do 10. 1., nebylo tedy možné ověřit dokončení dokumentu a zaznamenat tento fakt do ZeZ.

informace. Je ukončováno jeho testování a připravována finální verze.

Doporučení

Pro budoucí kroky v aktivitě sociálního bydlení lze doporučit:

- Revizi podpůrných dokumentů s ohledem na aktuální vývoj a znalosti.
- Zajištění přehledného zveřejnění dokumentů na www stránkách města Otrokovic tak, aby byly snadno dostupné i neorientovaným návštěvníkům webu (samostatný, snadno dostupný a dobře označený odkaz).
- Zachování širokého partnerství, které bylo vytvořeno a je pozitivně pracující platformou, která vzniklé problémy přijímá jako výzvy k řešení. Významné by bylo i zachování v latentní formě, která by se např. v intervalech 3 – 6 měsíců scházela k diskusi nad dalším vývojem tématu, ještě vhodnější aktivní zapojení do dalšího rozvoje podpory sociálního bydlení

KA 04: OVĚŘENÍ „LOKÁLNÍ KONCEPCE SOCIÁLNÍHO BYDLENÍ“ A PODPŮRNÝCH STRATEGICKÝCH A METODICKÝCH PODKLADŮ V PRAXI

KA navazuje na KA 02 a zejména na KA 03, kde pilotně testuje vzniklou koncepci sociálního bydlení a poskytuje zpětnou vazbu RT k úpravě koncepce a jejímu opakovanému testování.

Z podkladů zpracovaných před vydáním RoD vyplývá následující¹⁹:

- Cílem KA je realizace sociální práce s osobami a rodinami z CS systému sociálního bydlení.
- Byty, ve kterých bude prováděno pilotní odzkoušení systému sociálního bydlení, budou rovnoměrně umístěny ve všech bytových domech města.
- Vstup potenciálního klienta do systému sociálního bydlení bude probíhat prostřednictvím kontaktu se sociálními pracovníky systému sociálního bydlení.
- Způsob hodnocení bytové nouze žadatelů bude vycházet z kritérií daných v lokální koncepci sociálního bydlení na základě identifikace cílové skupiny a jejích potřeb.
- Na základě vyhodnocení bytové nouze dojde k přidělení bytu, případně k nastavení jiné formy podpory (např. dluhové poradenství). Následně bude sociálními pracovníky pro každou osobu sestaven individuální plán. Ten bude průběžně plněn a vyhodnocován.
- Dojde k zapojení 2 sociálních pracovníků.
- Bude provedeno nastavení či aktualizace systému sociálního bydlení včetně sociální práce a stanovení postupů spolupráce jednotlivých odborů zapojených do poskytování sociálního bydlení a samosprávy.

¹⁹ Zdroj informací – dokument „Klíčové aktivity – nové“, nestrukturované rozhovory se členy RT, výstup z focus group.

Realizace klíčové aktivity:²⁰

- V rámci klíčové aktivity se dařilo testovat připravované metody a průběžně zkvalitňovat systém spolupráce mezi jednotlivými aktéry, který lze už nyní považovat za velmi nadprůměrný a obsahující zaujatý profesní zájem o podporu osob ohrožených sociálním vyloučením (vyloučených).
- Do systému bylo zařazeno 28 osob, které již získaly nájemní smlouvy (max. na 6 měsíců) a podrobují se individuální a intenzivní sociální práci. V závěru realizace projektu bydlí 20 osob, přičemž 6 systém opustilo přirozeným přesunem do jiného typu bydlení nebo sociální služby a pouze 2 osoby neuspěly a nebyly jim prodlouženy nájemní smlouvy.

Charakteristika a kvantifikace skupin zapojených osob:

Ohrožené rodiny s dětmi
Počet - 6
Rodiny s dětmi jsou druhou nejčastější řešenou kategorií, jejich problémem je nedostatek finančních zdrojů. Jedná se o rodiny s nízkými příjmy, rodiny kde pracuje jen jeden z rodičů, případně žádný, což snižuje možnost těchto rodin řešit svoji bytovou situaci samostatně. Zajištění bezpečného bydlení rodinám umožňuje stabilizaci situace, rodiny se mohou lépe věnovat dětem a u dětí dochází ke zlepšení podmínek pro vzdělávání a celkový rozvoj. Na tuto skupinu nejvíce dopadá fakt, že město vlastní převážně menší byty, které potřeby rodin s dětmi řeší jen s přijetím značných kompromisů. V době před vstupem do projektu žili většinou v nevyhovujících a nejistých podmínkách, pouze v jednom případě žila rodina ve zcela nevyhovujícím přístřeší.

²⁰ Zdroj informací – výstupy z focus group, nestrukturované rozhovory se členy RT (2 zapojení sociální pracovníci), nestrukturované anonymní rozhovory s nájemci bytů, interní materiály projektu, zejména dokument „Systém sociálního bydlení“ (koncepte sociálního bydlení v Otrokovicích) dále rovněž Koncepte sociálního bydlení ČR 2015-2025 (MPSV).

Oběti domácího násilí
Počet - 2
Obětem domácího násilí umožňuje sociální bydlení stabilizovat svou situaci, zažít pocit bezpečí, napravit „škody“ ať už ve vztahové, pracovní nebo rodinné rovině. Potřeba podpory bývá velmi naléhavá, Lidé často přicházejí ze zdánlivě komfortnějšího prostředí (např. vlastní dům) a přestěhováním do malého bytu po materiální stránce mohou i ztrácet, tento faktor pro ně ale není podstatný. V případě pilotáže se jednalo o osoby, které po získání pocitu bezpečí aktivně řešili svůj život, pracovali a obnovovali poškozené vztahy.
Lidé opouštějící instituce
Počet - 3
Obecnou potřebou cílové skupiny je získání podmínek k tomu, aby měli čas se adaptovat na každodenní život v běžné společnosti a získání dovedností potřebných pro stabilizaci života. Může se jednat o lidi přicházející z dlouhodobého pobytu v psychiatrické nemocnici či v sociální službě. Tito lidé se sžívají s novou situací a stabilní bydlení a sociální práce jim dodává potřebnou stabilitu. Častější je v této skupině rovněž zhoršený zdravotní stav a s ním spojené horší pracovní uplatnění, případně menší zkušenost s pracovním trhem. Situace každého jednotlivce je vysoce individuální a vyžaduje specifickou formu a intenzitu podpory, v případě zdravotního či mentálního omezení se může jednat o osoby, které potřebují sociální podporu dlouhodobě. V takové případě pak mohou žít samostatný život a svoji situaci průběžně zlepšovat.
Lidé přežívající venku, v ubytovnách a v sociálních službách
Počet - 7
Početně silná cílová skupina, v níž převažují (v projektu) lidé, kteří do sociálního bydlení přesouvají z ubytoven či provizorního bydlení v silně nevyhovujících podmínkách. V případě pilotáže nedošlo k ubytování osoby, která by přešla do bydlení „přímo z ulice“. Osoby přecházející z ubytoven získávají možnost

stabilizovat svoji situaci, získat soukromí a ve svém bezpečném prostoru začít řešit svoji situaci.

U této cílové skupiny je častější vyšší míra zadlužení, přičemž není neobvyklé, že tuto situaci popírají, bagatelizují, případně o ní zcela odmítají diskutovat. Při vstupu do bydlení často nepracují. U některých už situace po roce vykazuje zlepšení, často jen obtížně zachytitelné vzhledem k tomu, že 12 měsíců je na zásadnější životní změnu poměrně krátké období.

Lidé nebo domácnosti s osobami se zdravotním postižením, včetně lidí s duševními onemocněními a se stanoveným vyšším stupněm závislosti

Počet - 2

Lokální systém musí zohledňovat blízkost psychiatrické nemocnice v Kroměříži. Její pacienti se často mohou po propuštění rozhodnout žít v blízkosti nemocnice a zůstávají v blízkém okolí. Zajištění sociálního bydlení jim pomůže získat bezpečné prostředí a při dlouhodobé spolupráci s lékaři i relativně „normální“ život. Sociální práci využívají v návaznosti na svá konkrétní omezení.

Vzhledem k diagnóze mohou mít zdravotní omezení limitující jejich pracovní uplatnění, případně mohou (např. v případě schizofrenie) čelit předsudkům a nálepkování. Po zapojení do projektu stabilizují svou situaci, obnovují rodinné a přátelské vztahy.

Bez majetku ekonomicky neaktivní senioři, který může být využit při řešení bydlení

Počet: 1

V rámci projektu získal ubytování 1 senior, který se následně přesunul do vhodné sociální služby – domova pro seniory.

Samoživitelky a samoživitelé

Počet - 5

Samoživitelé a samoživitelky se ocitají ve složité situaci zvláště tehdy, když mají nízké, případně žádné, příjmy. Získáním bytu se stabilizuje jejich základní situace a získávají pocit jistoty. Často jsou zaměřeni na své děti, přicházejí

z rozličných podmínek předchozího či provizorního bydlení podle individuální situace.

Vývoj a potřeba sociální práce závisí na osobnostním nastavení každého zapojeného člena cílové skupiny.

Lidé čelící diskriminaci na trhu s bydlením

Počet - 2

Za diskriminované na pracovním trhu se označují zejména Romové, kteří mohou mít negativní zkušenost s majiteli nemovitostí, kteří je nechtějí ubytovat vzhledem k jejich příslušnosti k romskému etniku.

Mohou svoji diskriminaci velmi těžce nést, cítit se vyřazování ze společnosti, což se projevilo i v rámci dotazování klientů projektu.

Závěry a doporučení pro klíčovou aktivitu 4	Závěr Lokální koncepce sociálního bydlení je otestována a zavedena do praxe úřadu. Její další úspěšná realizace je přímo závislá na dostatečné kapacitě sociálních pracovníků a individuální práci s klienty, kdy za vhodný je považován poměr nejvýše 15 domácností na 1 pracovníka. Doporučení - Pro případná budoucí rozšíření konceptu lze doporučit hledání cesty k rozšíření systému i na byty mimo vlastnictví města. - Zkušenosti s realizací by bylo užitečné široce publikovat a pomoci tak zpřehlednit
--	--

	informování o sociálním bydlení a jeho smysluplné realizaci. - Expertní zkušenosti je žádoucí nabídnout příslušným ministerstvům (MPSV, MMR) pro pomoc při vypracování zákona o sociálním bydlení případně dalších tematicky souvisejících dokumentů.
--	--

KA 05: SPOLUPRÁCE S MPSV

Z podkladů zpracovaných před vydáním RoD vyplývá následující²¹:

- Cílem této aktivity je spolupráce s pracovníky projektu Sociální bydlení – metodická a informační podpora v oblasti sociálních agend (Kontaktního centra) a poskytování a sdílení potřebných informací a písemných podkladů pro nastavování systému sociálního bydlení.
- Zahrnuje především sdílení dat o úspěšnosti a účinnosti aplikovaných postupů a dalších evaluací a monitorovacích zpráv o realizaci projektu.
- Přesná forma a rozsah jednotlivých dokumentů bude stanovena pracovníky MPSV po konzultaci se sociálními pracovníky obce.

Realizace klíčové aktivity:²²

- Probíhají setkání zástupců obcí k projektu.
- Probíhají informační setkání s pracovníky Kontaktního centra.
- Dochází k přestavení posunů v projektech, společné diskuse a sdílení informací a zkušeností.

²¹ Zdroj informací – dokument „Klíčové aktivity – nové“, nestrukturované rozhovory se členy RT, výstup z focus group.

²² Zdroj informací – výstupy z focus group, nestrukturované rozhovory se členy RT (2 zapojení sociální pracovníci), nestrukturované anonymní rozhovory s nájemci bytů, interní materiály projektu, zejména dokument „Systém sociálního bydlení“ (koncepte sociálního bydlení v Otrokovicích) dále rovněž Koncepte sociálního bydlení ČR 2015-2025 (MPSV).

- Jsou realizovány společné tematické workshopy.
- Jsou realizovány společné studijní cesty.

Je zde žádoucí konstatovat, že MPSV odborně garantuje tento projekt a zároveň metodicky dohlíží nad jeho plněním. Proto je možné všechny podstatné problémy související s jeho realizací konzultovat přímo s odborníky z ministerstva.

MPSV tak přímo ovlivňuje nejen analytické a koncepční práce, ale také rozsah a obsah evaluace projektu jako celku. Zástupce RT se účastní porad konaných převážně v Praze se zástupci MPSV, zástupci MPSV rovněž dojíždějí na jednání do Otrokovic. V rámci řízených nestrukturovaných rozhovorů ani realizovaných fokusních skupinách nebyl detekován zásadnější problém v komunikaci mezi realizátorem projektu a MPSV a spolupráci realizátor projektu nyní (po úvodních časových nesouladech při zahájení projektů) považuje za uspokojivou.

Obtíže spojené s časovým nesouladem zahájení projektu a pozdějším zveřejnění metodik pro sběr a zpracování dat jsou řešeny průběžně evaluátorem přímo s pověřeným pracovníkem na MPSV.

Doporučení pro klíčovou aktivitu 5	Probíhá spolupráce mezi městem Otrokovicemi a MPSV. V rámci zkvalitňování realizace aktivity nejsou navrhována žádná doporučení.
------------------------------------	---

KA 06: VZDĚLÁVÁNÍ SOCIÁLNÍCH PRACOVNÍKŮ

Z podkladů zpracovaných před vydáním RoD vyplývá následující²³:

- V rámci této aktivity bude probíhat vzdělávání sociálních pracovníků sociální bydlení v obci. Cílem je posilování kompetencí pracovníků města a dalších zapojených organizací a institucí pro plánování a řízení systému sociálního

²³ Zdroj informací – dokument „Klíčové aktivity – nové“, nestrukturované rozhovory se členy RT, výstup z focus group.

bydlení a pro práci se specifickými cílovými skupinami systému sociálního bydlení. (Interní školení).

- Nákup specifických školení v kompetencích pro oblast sociálního bydlení pro práci se specifickými cílovými skupinami sociálního bydlení pro udržení bydlení, prevenci ztráty bydlení a získání nového bydlení.

Realizace klíčové aktivity:²⁴

Vzdělávací aktivity jsou dle předaných podkladů, zejména ZoR realizovány v návaznosti na harmonogram a potřeby projektu. V rámci využití informací ze ZoR, dále řízených nestrukturovaných rozhovorů ani fokusní skupiny nebyl detekován zásadnější problém a její realizaci RT považuje za uspokojivou a naplňovanou.

Závěry a doporučení pro klíčovou aktivitu 6	Závěr Aktivita je postupně naplněna, vzdělávání hodnotí realizační tým ²⁵jako účinné a významné. V rámci zkvalitňování realizace aktivity nejsou navrhována žádná doporučení.
---	---

²⁴ Zdroj informací – výstupy z focus group, nestrukturované rozhovory se členy RT (2 zapojení sociální pracovníci), nestrukturované anonymní rozhovory s nájemci bytů, interní materiály projektu, zejména dokument „Systém sociálního bydlení“ (koncepte sociálního bydlení v Otrokovicích) dále rovněž Koncepte sociálního bydlení ČR 2015-2025 (MPSV).

²⁵ Výstup z diskuse focus group č. 2

KA 07: EVALUACE PROJEKTU

Z podkladů zpracovaných před vydáním RoD vyplývá následující²⁶:

- V rámci aktivit projektu bude vyhotovena evaluační studie rozdělená na část procesní (s cílem zhodnotit nastavení procesu realizace a implementace aktivit) a výsledkovou (s cílem zhodnotit dosažené výsledky a krátkodobé dopady). Evaluační aktivity a zpracování studie budou probíhat během projektu a cílem bude implementovat doporučení jednotlivých částí průběžné evaluace do projektu ještě před jeho ukončením.
- Výstupem bude evaluační studie složená ze zprávy průběžné, která vznikne po 18 měsících realizace projektu a zprávy závěrečné.
- Tato aktivita bude realizována prostřednictvím externího dodavatele.
- Evaluace se zaměří mimo jiné na sběr dat, jejichž povaha a metoda sběru budou nastaveny na základě podkladů k zadávacímu řízení poskytnutých pracovníky MPSV. Získaná data budou interpretována na úrovni obce a poskytnuta MPSV pro souhrnnou evaluaci v rámci systémového projektu „Sociální bydlení – metodická a informační podpora v oblasti sociálních agend“.

Realizace klíčové aktivity:²⁷

Pro realizaci evaluace byla jako dodavatel vybrána MAS Jižní Haná, garantem se stala PhDr. Jana Pšejová.

Evaluátor je zván ke všem jednáním RT a rovněž již bylo zahájeno zpracování podkladů definovaných MPSV, kde je nutná intenzivní spolupráce s realizátorem projektu vzhledem k charakteru zpracovávaných dat.

²⁶ Zdroj informací – dokument „Klíčové aktivity – nové“, nestrukturované rozhovory se členy RT, výstup z focus group.

²⁷ Zdroj informací – výstupy z focus group, nestrukturované rozhovory se členy RT (2 zapojení sociální pracovníci), nestrukturované anonymní rozhovory s nájemci bytů, interní materiály projektu, zejména dokument „Systém sociálního bydlení“ (koncepte sociálního bydlení v Otrokovicích) dále rovněž Koncepte sociálního bydlení ČR 2015-2025 (MPSV).

V současnosti je dopracováván soubor dotazníků, případová studie a závěrečná evaluační zpráva za období zpracovávána 1. průběžná zpráva o realizaci projektu za období 2/2017 – 1/2020.

Průběžně je řešen problém časového nesouladu poskytnutí metodiky ze strany MPSV a zahájení realizace projektu.

Z pohledu lokálního systému se jeví, že formalizované dotazníky nemusí dobře zachytit změnu, která se nemusí projevovat ve změně z předchozího bydlení ve smyslu získání „pouhé“ kvality bytu – tedy jeho vybavení a celkové vhodnosti včetně služeb v okolí, protože účastníci projektu vesměs bydleli, byť nevyhovujícím způsobem“ již v předchozím období. Jen zřídka (v případě Otrokovic jde o 1 domácnost s dětmi) přicházejí z naprosto nevybaveného a nevhodného prostředí bez základního vybavení. Přesto z hlediska bezpečí, jistoty a stability je ve všech případech přesun klientů významný a nabídl jim základní podmínky pro řešení obtíží a směřování ke zlepšení situace.

Doporučení pro klíčovou aktivitu 7	Závěr Aktivita probíhá v návaznosti na potřeby dané ze strany evaluátora MPSV a jím dané úkoly. Doporučení: V případě možnosti se aktivně podílet na přípravě metodiky evaluace v dalších projektech či aktivitách a podpořit zapojení „měkkých“ evaluačních technik, k nimž patří rozhovory a případové studie přímo navázané na formalizované dotazníky.
------------------------------------	--

KA 08 – INFORMAČNÍ KAMPAŇ

Z podkladů zpracovaných před vydáním RoD vyplývá následující²⁸:

- V rámci této aktivity město Otrokovice vytvoří lokální informační kampaň o sociálním bydlení, jeho cílových skupinách a fungování.
 - V realizaci je počítáno například s tvorbou jednoduché brožury o sociálním bydlení
 - Dále bude vytvořen leták o systému sociálního bydlení v Otrokovicích
 - Budou realizována min. 2 setkání u kulatého stolu, která budou sloužit k informování zainteresovaných odborníků a spolupracujících institucí a organizací o systému sociálního bydlení v Otrokovicích.

Realizace klíčové aktivity:²⁹

- Byl vytvořen informační letáček k projektu.
- Dochází k šíření informací o projektu a jeho klíčových aktivitách – např. na setkáních poskytovatelů a zadavatelů sociálních služeb, kde je projekt prezentován včetně přístupu k sociálnímu bydlení (v návaznosti na KPSS, což je v případě Otrokovic zcela logické spojení), na odborných jednáních a prezentace klíčovými aktéry mimo Otrokovice za účelem šíření zkušeností
- Vznikla a je dostupná reportáž o problematice zveřejněná Městskou televizí Otrokovice.
- Byly zpracovávány a zveřejňovány tematické články – např. o metodě housing first, průběžně dochází k publikování populárních i odborných článků určených pro odbornou a širokou veřejnost i zástupce cílových skupin.
- Došlo k realizaci 2 kulatých stolů s prezentací informací o realizaci projektu.
- Probíhají jednání s klíčovými aktéry v území (např. Úřad práce, prezentace projektu na úrovni ZK).

²⁸ Zdroj informací – dokument „Klíčové aktivity – nové“, nestrukturované rozhovory se členy RT, výstup z focus group.

²⁹ Zdroj informací – výstupy z focus group, nestrukturované rozhovory se členy RT (2 zapojení sociální pracovníci), nestrukturované anonymní rozhovory s nájemci bytů, interní materiály projektu, zejména dokument „Systém sociálního bydlení“ (koncepte sociálního bydlení v Otrokovicích) dále rovněž Koncepte sociálního bydlení ČR 2015-2025 (MPSV).

- Byla zveřejněna brožura Průvodce sociálním bydlením na www stránkách Otrokovic (brožura je obtížně dostupná a pro neorientovaného uživatele je náročné její nalezení).
- Projekt je prezentován na zahraničních cestách, např. v roce 2019 v Barceloně a ve Vídni.

V rámci využití informací ze ZoR, dále řízených nestrukturovaných rozhovorů ani fokusní skupiny nebyl detekován zásadnější problém a její realizaci RT považuje za uspokojivou a postupně naplňovanou.

Závěry a doporučení pro klíčovou aktivitu 8	Závěr Klíčová aktivita je postupně naplňována, projekt i téma sociálního bydlení je propagováno V rámci zprávy jsou předkládána následující doporučení: • Šířením informací by velmi prospělo nalezení jednoduššího přístupu k dokumentům projektu na www stránkách města Otrokovic, přístup je složitý a pro osoby méně zdatné ve vyhledávání informací bariérový, a to i za cenu zřízení vlastního webu, pokud nebude nalezena jiná možnost • Široce zveřejnit i v tištěné verzi příručku Průvodce sociálním bydlením a umístit ji zejména na místa s vysokou koncentrací obyvatel Otrokovic.
--	--

3.2 Analýza rizik – zpracován evaluační zprávy

Riziko	Eliminace rizika
Pozdní zadání evaluace vzhledem ke komplikovaným procesům (ze strany MPSV).	• Pečlivá příprava a získávání informací. • Intenzivní spolupráce se členy RT. • Studium materiálů. • Využití formálních, nestrukturovaných rozhovorů. • akční zapojení RT do rozhovoru v rámci focus group.
Nedostupnost informací (členů RT).	• Pečlivé časové plánování a příprava klíčových schůzek ve spolupráci s RT. • Konzultace konceptu zprávy k doplnění a zpětné vazbě.
Časová vytíženost členů RT a evaluátora.	• Pečlivé časové plánování a příprava klíčových schůzek ve spolupráci s RT. • V případě potřeby opakovaný kontakt vedoucí k dosažení cíle.

3.3 Evaluační matice – výsledek v závěru realizace projektu

Evaluační otázky/podotázky (soulad s projektem)		Zdroje dat	Výchozí situace	Popis průběžné změny
Vize	Dochází k naplňování cíle projektu ve smyslu ověřování implementace systému sociálního bydlení ve městě Otrokovice?	• Žádost o podporu • Zpráva o realizaci • Poskytnutá interní dokumentace projektu • Diskuse focus group č. 2	Žadatel využívá bytový fond – více než 400 bytů. Neexistuje přímá vazba na sociální typy bydlení včetně potřebné sociální práce.	Byl vytvořen lokální systém podpory bydlení, do systému jsou průběžně zapojovány vhodné byty z celého fondu města Otrokovic. Podporu v rámci pilotáže získalo 28 domácností, přičemž k měsíci prosinci bydlí 20 domácností. Úspěšnost domácností zařazených do systému je 93 %. Za dobu pilotáže pouze ve 2 případech nebylo možné klienta natolik podpořit sociální

				prací, aby si dokázal bydlení sám udržet.
	Dochází k nastavení systému sociálního bydlení?	• Zpráva o realizaci • Interní materiály projektu (Systém sociálního bydlení – lokální koncepce, analýzy, publicita a informování) • Jednání RT • Výstupy focus group č. 1 a č. 2 • Nestrukturovaná diskuse se sociálními pracovníky	Město využívá pouze „Pravidla pro pronajímání bytů města Otrokovice“, systematická sociální práce s osobami žijícími v městských bytech je z kapacitních důvodů omezená	V rámci široké spolupráce vznikla řada dokumentů, které definují lokální systém ve strategické i ve výkonné rovině. Vznikla Koncepce sociálního bydlení, průběžně aktualizovaná a odlaďovaná až do finální verze, která má být schválena ještě před ukončením realizace projektu Vznikl soubor metodik, které zahrnují způsoby praktické realizace a přesné postupy, včetně metodiky prevence ztráty bydlení. Jako podklad pro nastavení systému vznikly potřebné analýzy umožňující přesnou orientaci v území.

				V závěru realizace projektu je systém nastaven a odpovídá podmínkám a možnostem žadatele. Za naprosto klíčové je považováno zachování dostatečné kapacity sociálních pracovníků tak, aby se věnovali max. 15 domácnostem individuálním způsobem v rámci naplňování jejich individuálních plánů a řešení problémů.
	Je realizována spolupráce a výměna informací v rámci projektu (úroveň národní, krajská, obecní)	• Zpráva o realizaci • Smlouva o spolupráci při realizaci projektu přímého přidělení „Sociální bydlení – metodická a informační	Příjemce dotace nekomunikuje s okolními městy o problematice sociálního bydlení, s výjimkou nahodilých akcí informačního charakteru.	Probíhá spolupráce s MPSV (zde je smluvní závazek) a s projektovými týmy z měst zapojených do projektu. K výměně informací dochází nárazově na lokální, celostátní i mezinárodní úrovni během

		podpora v oblasti sociálních agend“ • Výstupy focus group č. 1 a č. 2 • Nestrukturované rozhovory se členy RT		realizace společných vzdělávacích aktivit. V závěrečné etapě projektu je patrné snižování formálnosti komunikace, která začíná probíhat přirozeným způsobem a jsou předávána doporučení a zkušenosti, což lze považovat za základ tematického síťování.
	Je rozvíjena spolupráce mezi městem Otrokovice a místními neziskovými organizacemi	• Zpráva o realizaci • Diskuse a jednání RT • Výstupy focus group č. 1 a č. 2 • Nestrukturované rozhovory se členy RT	Probíhá neřízená neformální spolupráce mezi městem a místními organizacemi.	Koncepce sociálního bydlení definuje způsob spolupráce nejen mezi jednotlivými odbory a odděleními MěÚ, ale rovněž s ostatními subjekty (nejen NNO), které působí v okolí. Probíhá spolupráce na formální i neformální platformě, proběhly kulaté stoly, jsou realizována společná jednání, probíhají konzultace k řešení situace jednotlivých klientů a

				připomínkování vznikajících dokumentů.
	Probíhá pilotáž metodiky sociálního bydlení s dopadem na 20 osob?	• Zpráva o realizaci • Výstupy focus group č. 1 a č. 2. • Nestrukturované rozhovory se členy RT	Sociální bydlení není definováno a nemá systematický dopad na cílové skupiny	V rámci testování metodiky bylo zapojeno postupně celkem 28 osob (domácností). V závěru realizace bydlí 20 domácností, přičemž 4 domácnosti se přesunulo přirozeným způsobem do jiných forem bydlení, 1 klient do sociální služby, 1 zemřel a pouze 2 byli neúspěšní a nedokázali si bydlení udržet.
KA 02	Jsou tvořeny podklady pro tvorbu Koncepce sociálního bydlení v Otrokovicích?	• Žádost o podporu • Zpráva o realizaci • Interní dokumentace projektu • Výstupy focus group č. 1 a č. 2	Pracovníci využívají dostupné analytické podklady zhotovené dle vlastní potřeby	Jsou zpracovány a zveřejněny finální verze dokumentů, koncepce sociálního bydlení a soubor metodik. Je dopracovávána aktualizovaná metodika.

KA 03	Je připravována koncepce sociálního bydlení v Otrokovicích a podpůrných strategických a metodických podkladů?	• Žádost o podporu • Zpráva o realizaci • Interní dokumentace projektu • Výstupy focus group č. 1 a č. 2	Není nastaven systém podpory sociálního bydlení, existující podpora je spíše nahodilá.	Je připravena koncepce sociálního bydlení v Otrokovicích a probíhá její finální připomínkování. Je nastaven místní systém podpory sociálního bydlení s limity danými zejména počtem dostupných bytů, ale i časovými možnostmi sociálních pracovníků.
KA 04	Dochází k ověřování lokální koncepce sociálního bydlení a podpůrných pokladů v praxi?	• Nestrukturované rozhovory • Jednání RT • Výstupy z focus group č. 1 a č. 2	---	Dokumenty jsou ověřovány prací s konkrétními 28 členy cílových skupin – z nichž 20 k datu zpracování evaluace využívá bydlení (nájemní smlouva)
KA 05	Probíhá spolupráce s MPSV?	• Smlouva s MPSV • Výstupy z focus group č. 1 a č. 2	---	Příjemce dotace komunikuje s MPSV, získává informace, může konzultovat, má povinnost podílet se na

				evaluaci. Má k dispozici společné vzdělávací akcie, jichž se účastní.
KA 06	Jsou realizovány vzdělávací aktivity pro sociální pracovníky?	• Žádost o podporu • Žádost o platbu • Nestrukturované rozhovory s členy RT • Výstupy focus group č. 1 a č. 2	Sociální pracovníci měli k dispozici dostupné vzdělávání v rozsahu 18 dní/36 měsíců, dále 24 hodin ročně v rámci odborného vzdělávání.	Pracovníci využívají jednak interní organizované skupinové vzdělávací aktivity, jednak relevantní vzdělávací aktivity na otevřeném trhu. K dispozici měli rovněž expertní podporu pro tvorbu podkladů a dokumentů. Možnosti vzdělávání a studijních cest hodnotí realizační tým jako vysoce přínosné.
KA 07	Je realizována evaluace?	• Smlouva o evaluaci	---	Evaluace projektu průběžně probíhá a je ve finální fázi.
	Je věnována pozornost naplňování indikátoru celkový počet účastníků?	• Nestrukturované dotazování členů RT	0	Podporu získalo 28 osob, čímž byl indikátor naplněn a převýšen o 8 osob.

		• Výstupy focus group č. 1 a č. 3 • Dotazníková formalizovaná šetření		
	Je řešen indikátor kapacita podpořených služeb	• Žádost o podporu • Zpráva o realizaci • Nestrukturované rozhovory se členy RT	2	Indikátor je řešen a naplněn zapojením 2 sociálních pracovníků, členů RT
	Počet napsaných a zveřejněných dokumentů	• Soubor interních dokumentů RT	0	5 2* analýza, 1* „systém sociálního bydlení“ 2* evaluační zpráva
KA 08	Je realizována informační kampaň?	• Soubor interních dokumentů RT		Informační kampaň je průběžně realizována a její intenzivní průběh zahrnoval osobní prezentace, výstupy pro média včetně televizní reportáže a informace zveřejňované v prostředí internetu.

4 ZÁVĚR

Závěrečná evaluační zpráva byla zpracována v období května až prosince 2019, přičemž zahrnuje i informace z průběžné realizační zprávy. Ke zpracování byly využity interní i veřejné materiály poskytnuté realizačním týmem, dále byly využity neformální, polostrukturované a strukturované rozhovory, výstupy ze strukturovaného dotazování v rámci sběru dat pro MPSV a závěry diskusí 2 realizovaných fokusních skupin

Zkoumané realizované aktivity projektu jsou realizovány úspěšně a naplňují celkový cíl i dílčí cíle projektu.

Pozitivní je úzká spolupráce realizačního týmu a všech aktérů v území s podporou vedení města, což je silná stránka projektu, kterou je nutno udržovat i pro budoucí období pečlivou podporou spolupráce a předáváním informací formálními i neformálními cestami.

Velmi dobrou zprávou je připravovaná realizace navazujícího projektu, který bude rozvíjet metody sociální práce a umožní otestování zapojování privátních bytů do systému sociálního bydlení a zapojení metody housing first.

Jedním z klíčových zjištění je zachování dostatečné kapacity sociálních pracovníků pro individuální práci s klienty a snaha o nárůst počtu sociálních bytů na dvojnásobek tak, aby bylo možné ročně umístit cca 10 – 15 klientů. Žádoucí je zapojovat větší byty pro početnější domácnosti, které však nejdou v bytovém fondu města Otrokovic téměř zastoupeny.

Realizace projektu dle hodnocení změny proběhla úspěšně, hodnocení a návrhy pro další rozvoj aktivity sociálního bydlení jsou součástí analýzy jednotlivých KA v kapitole č. 3 této zprávy.

Evaluační studie

PŘÍPADOVÁ STUDIE

Místní politika sociálního bydlení v obci Otrokovice

5 ÚVOD

Zde předkládaná případová studie se věnuje problematice vzniku metodik pro sociální bydlení a pilotního testování jejich účinnosti. Tato aktivita mohla být v plném rozsahu realizována v návaznosti na výzvu OPZ č. 182 a úspěšně schválený projekt města Otrokovice.

Její zpracování souvisí s požadavkem MPSV shromáždit podklady pro jednotné (společné) monitorování a hodnocení výsledků projektů v obcích a účastnit se na sběru dat pro hodnocení dopadů projektu v obcích ze strany MPSV.

Struktura případové studie vychází z rámce, který je jí dán dokumentem Jednotná metodika monitorování a hodnocení intervencí na úrovni obcí. Shromažďuje informace o území, realizaci projektu, vzniku metodik, cílových skupinách, klíčových aktérech a rovněž o současných nájemnících v sociálních bytech a vývoji práce realizačního týmu až po vznik finální verze metodiky a lokální koncepce sociálního bydlení. Realizačním týmem byl definován doplňující cíl – pokusit se v případové studii postihnout a vysvětlit přínosy sociálního bydlení u osob či cílových podskupin, kde se týmu jeví, že formalizovaný dotazník nemusí jemné rozdíly v úrovni bydlení, která zahrnuje nejen materiální, ale i společenskou funkci bydlení, dostatečně zachytit, ačkoliv se pro konkrétní jedince jedná o velmi výraznou a pozitivní změnu a znovunabytí pocitu stability a bezpečí.

Dle definice MPSV je sociální bydlení takové bydlení, které je poskytované osobám v bytové nouzi nebo bytovou nouzí bezprostředně ohroženým, včetně lidí, kteří vynakládají na bydlení nepřiměřenou výši svých příjmů. Sociální bydlení je poskytováno za specifických smluvních podmínek nájmu a v souladu s určitými principy. Uživatelům sociálního bydlení je v případě potřeby poskytována podpora formou sociální práce. Sociální bydlení je na místní úrovni poskytováno vždy formou bydlení v bytech, přičemž může být propojeno na sociální služby.

Městem Otrokovice je pak vnímáno jako jedna ze stěžejních podpor umožňující předcházení bezdomovství a tedy stabilizaci obyvatel města. Současně město vnímá jako významné věnovat lidem, kteří se ocitli v nouzi, přiměřenou sociální podporu, jejíž těžiště tvoří sociální práce, a je si vědomo toho, že systém sociálního bydlení je nutno dobře a uvážlivě nastavit a otestovat. Rovněž je si vědomo základní nevýhody, kterou

je nedostatek vhodných bytů k uspokojení potřeb osob, které bytovou nouzí trpí nebo jí jsou ohroženy.

Studie je zpracována s využitím několika metod a s využitím celé škály informačních zdrojů. Příprava probíhala dle postupu naplánovaného evaluátorem, který navrhl harmonogram i způsob přípravy.

Pro získání potřebných informací byly využity:

- dokumenty zpracované v rámci projektu, a to včetně interních materiálů a pracovních verzí,
- dokumenty zabývající se sociálním bydlením v širším kontextu, ať už na národní či lokální úrovni,
- datové soubory a jejich souhrny získané při rozhovorech s klienty, včetně poznámkového aparátu,
- individuální rozhovory se sociálními pracovníky zapojenými do projektu,
- individuální rozhovory s garantem lokální koncepce,
- skupinové rozhovory s členy realizačního týmu navazující na odborná jednání realizovaná v projektu,
- využití závěrů a dílčích částí z jednání kulatých stolů s důrazem na využití náhledu externích subjektů – klíčových aktérů, kteří se na zavádění sociálního bydlení podílí,
- fokusní skupina – dvouetapové jednání rozšířeného realizačního týmu zaměřené na získání informací o zkušenostech, úspěších a nezdarech při testování metodiky a plánovaných aktivitách.

Finální zpracování studie bylo úkolem evaluátora, který pracoval se získanými zdroji, a expertním náhledem členů realizačního týmu, kteří dokument spoluvytvářeli a připomínkovali.

Na použité postupy a podklady se materiál odkazuje na relevantních místech.

6 VZNIK LOKÁLNÍHO SYSTÉMU SOCIÁLNÍHO BYDLENÍ

6.1 Iniciace vzniku lokálního systému sociálního bydlení

6.1.1 STRUČNÁ CHARAKTERISTIKA MĚSTA OTROKOVICE

Město Otrokovice je známé péčí o své obyvatelstvo. To, že se trvale věnuje souboru sociálních témat, lze vnímat jako rovinu práce pro toto město typickou a dlouhodobě akcentovanou.

Město samo leží ve Zlínském kraji, který je charakteristický nižší mírou ekonomické aktivity, která činí ve 2. čtvrtletí roku 2019 58,4 %³⁰, což kraj řadí až na 12. místo v České republice, a to i v dnešní době typické celkově vysokou výkonností ekonomiky. Nezaměstnanost je zde naopak pod hranicí celorepublikového průměru (3,77 %) a zastavuje se na 3,43 %³¹, což je dáno průmyslově – zemědělským charakterem regionu. Zajímavý je rovněž vývoj průměrné mzdy, která ve stejném období stoupla na 30 288 Kč, což je, navzdory nadprůměrnému vzestupu, stále daleko za částkou 34 105 Kč³², tedy průměrem v ČR. Zlínský kraj v tomto ukazateli obsazuje mezi kraji až 12. pozici. Zaostává už pouze kraj Ústecký a zcela na chvostě se ocitá kraj Karlovarský.

Můžeme tedy konstatovat, že prostředí, které na Otrokovice působí, je ovlivňováno nižším výkonem ekonomiky a nižší příjmovou hladinou, než je republikový průměr. Zato je zde dostatek pracovních příležitostí, což může pozitivně ovlivňovat situaci osob, které jsou ohroženy sociálním vyloučením.

Samotné obyvatelstvo města Otrokovice pak poměrně věrně kopíruje celkové trendy. Zvyšuje se průměrný věk obyvatel a jejich celkový počet mírně, ale dlouhodobě klesá,

³⁰ Data jsou převzata z ČSÚ a vztahují se k 2. čtvrtletí 2019.

Zdroj: Statistický bulletin – Zlínský kraj – 1. a 2. čtvrtletí - <https://www.czso.cz/csu/czso/b-mezikravske-srovnani-vybranych-ukazatelu-t06yyt0t81>

³¹ Zdroj dat – viz poznámka 1 – je ponechán pro srovnání totožný, současná nezaměstnanost klesá ještě významněji až ke 2,09 %.

³² Data jsou pro zpřesnění převzata

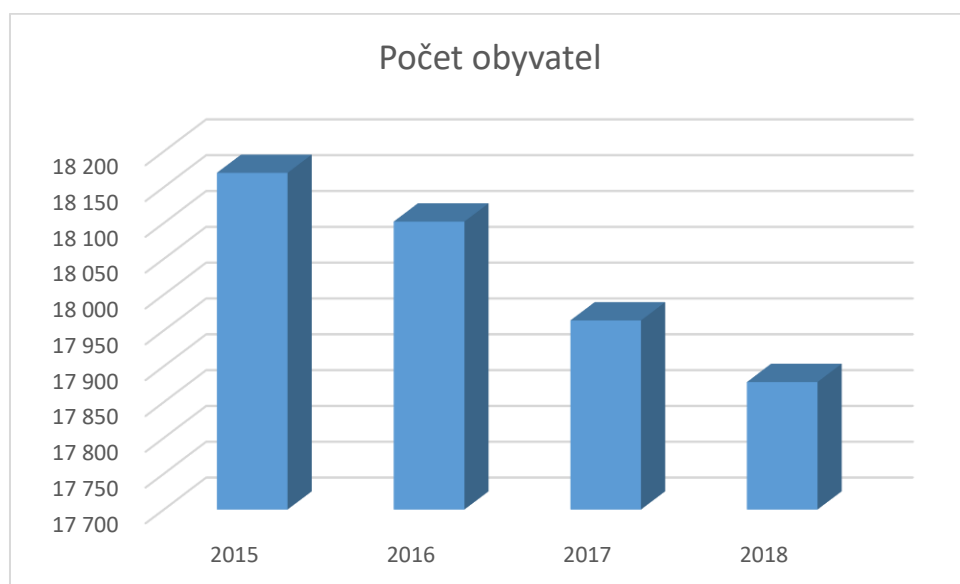
což je dáno jednak negativním výsledkem přirozeného přírůstu a současně úbytkem obyvatel daným vystěhováním.

Situaci lze znázornit následovně:

Obyvatelstvo

	Počet obyvatel	Počet sňatků	Počet rozvodů	Narození		Zemřelí	Přirozený přírůstek	Stěhování			Přírůstek celkem
				Celkem	V manželství			Přistěhování	Vystěhování	Přírůstek	
2015	18 170	66	45	157	74	202	-45	403	454	-51	-96
2016	18 102	87	36	161	88	215	-54	387	481	-94	-148
2017	17 964	90	38	177	75	189	-12	366	431	-65	-77
2018	17 878	74	33	186	96	224	-38	451	469	-18	-56

Pokles počtu obyvatel je nejlépe patrný v grafickém znázornění³³:

Graf: Vývoj počtu obyvatel v Otrokovicích

³³ Zdroj dat: ČSÚ, Databáze demografických údajů za vybraná města ČR. Graf je doplněn evaluátorkou.

V Otrokovicích je dlouhodobě akcentována péče o obyvatele, sociální témata jsou průběžně řešena a vnímána jako zásadní pro život obyvatel, celkovou atmosféru města a udržitelný, rovnoměrný rozvoj města jako celku.

Dlouhodobě zde aktivně probíhá komunitní plánování sociálních služeb, jeho výstupy jsou postupně uváděny do praxe, je kladen důraz na sociální práci a celkovou péči o ohrožené skupiny obyvatel. Nadprůměrná je rovněž spolupráce klíčových aktérů v území.

6.1.2 VÝVOJ ZÁMĚRU PODPOROVAT SOCIÁLNÍ BYDLENÍ

První impuls k vytvoření systém sociálního bydlení vzešel od pracovníků odboru sociálního a vycházel z vnímané potřeby intenzivnější práce s osobami v bytové nouzi. V široké diskusi nejen napříč odbory, ale zejména ve vedení města byl záměr zabývat se tematikou sociálního bydlení přijat, rozpracován a schválen.

K základním faktorům, které rozhodnutí ovlivnily z pozice slabých stránek³⁴, patří:

- Existence bytového fondu s nedostatečnou kapacitou a velikostí bytů, který vlastní a ovládá město Otrokovice.
- Neexistence zákona o sociálním bydlení a nepředvídatelný vývoj v této oblasti z časového i obsahového hlediska.
- Dlouhodobě vnímaná potřeba zvýšit kapacity pro kvalitní a z dlouhodobého hlediska efektivní sociální práci.
- Nájemníci bydlící v městských bytech – neplatiči nájemného se zvyšujícími se dluhy.
- Výsledky analýzy zaměřené na stav osob v bytové nouzi, která odkryla, že ve městě je asi 950 osob v bytové nouzi, z toho 30 – 40 osob žijících na ulici (v závislosti na roční době tento počet výrazně kolísá).

Záměr pak celkově ve svém úvodu kladl důraz na následující úkoly:

- Iniciovat změnu přístupu k přidělování bytů a otestovat výsledky a efekty podpory bydlení pro osoby, které řeší nějaký zásadní problém.

³⁴ Zdroj dat: Fokusní skupina – společná diskuse klíčových aktérů

- Podílet se na omezování nárůstu dlužných částek na nájemném a vytvořit model práce, který zajistí předcházení vzniku dluhů, případně umožní neprodleně řešit jejich vznik.
- Podpořit sociální práci a zajistit soustředěnou a dlouhodobou péči o osoby, které si na komerčním trhu s byty nedokáží zajistit a/nebo udržet bydlení, věnovat se problémům, které tuto situaci způsobují, pomoci ji rozkrýt, naplánovat změnu a po jednotlivých krocích ji řešit tak, aby bylo dosaženo maximální samostatnosti klienta, v ideálním případě jeho odchodu do sféry komerčního bydlení.
- V neposlední řadě sehrála roli i ambice pracovníků odboru sociálního a jejich snaha podílet se na nastavování systému sociálního bydlení a ovlivnit tak budoucnost obyvatel (nejen) Otrokovic – být mezi prvními městy, které se tématu intenzivně věnují (i s ohledem na absenci zákona o sociálním bydlení a tedy potřebu vytvořit si místní pravidla).

Rozpracovaný záměr se následně mohl navázat na vyhlášenou výzvu OP Zaměstnanost číslo 03_16_128, Pilotní ověření koncepce MPSV v oblasti sociální práce a sociálního bydlení na úrovni obcí, kde se město Otrokovice úspěšně ucházelo o dotaci a následně zahájilo tříletou realizaci projektu Pilotní ověření sociálního bydlení v Otrokovicích (dále POSBO).

6.2 Vymezení cílové skupiny

Jako základní východisko pro definování cílových skupin byla použita typologie ETHOS³⁵ vytvořená federací FEANTSA³⁶ s cílem umožnit definování a popis skupin osob, třídění osob ohrožených bezdomovectvím.

Typologie ETHOS vychází z principu, že pojetí domova lze pojímat jako 3 oblasti, které definují pojem „mít domov“ a jejichž nedostatečná naplněnost či absence může jednotlivce i rodiny ohrožovat až do té míry, že se mohou stát bezdomovci.

³⁵ *Evropská typologie bezdomovectví a vyloučení z bydlení v prostředí ČR*

³⁶ *Evropská federace národních sdružení pracujících s bezdomovci*

Mít domov tedy může být chápáno jako:

1. Fyzická oblast bydlení - mít přiměřené bydlení, které může osoba a její rodina výlučně užívat.
2. Sociální oblast bydlení - mít prostor pro vlastní soukromí s možností sociálních vztahů.
3. Právní oblast bydlení - mít právní důvod k užívání.

Z výše uvedeného vychází členění lidí bez domova do následujících kategorií:

- Lidé bez střechy.
- Lidé bez bytu.
- Lidé v nejistém bydlení.
- Lidé v nevyhovujícím bydlení.

Tato kategorizace, společně s navazujícím tříděním do pracovních kategorií, se v Otrokovicích stala základní rovinou pro volbu cílových skupin a od ní jsou odvozována další zpřesnění a výběr klientů pro sociální bydlení.

Byla realizována analýza, jejímž výsledkem bylo zjištění, že v Otrokovicích žije bez střechy a bez domova asi 950 lidí, z toho 30 – 40³⁷ přímo na ulici, tedy bez střechy nad hlavou.

Naopak obtížně zjistitelný je počet osob s nejistým a nevyhovujícím bydlením, protože tyto osoby nemusí vyhledat podporu sociálních pracovníků a mohou bez toho, že by byly systémem zachyceny, žít až do doby vyřešení svých potíží nebo naopak jejich zvratu do situace, která je již vlastními silami nezvládnutelná a je nutno vyhledat/nabídnout pomoc.

Ze zjištění a zkušeností členů (tehdy teprve rodícího se) realizačního týmu a ze zkušeností sociálních pracovníků vyplývá, že Otrokovice kopírují celonárodní trendy a i zde dochází k nárůstu bezdomovství u žen. Za zvláště znepokojivý lze považovat vývoj v oblasti bezdomovství seniorů, jejichž počty dlouhodobě stoupají.

³⁷ Počet osob na ulici během roku mírně kolísá, zejména v návaznosti na klimatické faktory.

Jádro budoucího realizačního týmu složené ze zástupců vedení města Otrokovic, zaměstnanců odboru sociálního a externích spolupracovníků, zejména zaměstnanců neziskových organizací a institucí, které pracují v sociální oblasti, rovněž využilo expertním způsobem svou znalost prostředí a na základě typologie ETHOS byla popsána množina cílových skupin. Ty byly záměrně nastaveny poměrně široce tak, aby vznikla síť, která zachytí maximum osob, jejichž obtíže ve sféře bydlení mohou přerůst, či už přerostly a tito lidé spadají do některé z výše uvedených kategorií lidí bez domova.

Dalším z využívaných primárních zdrojů informací jsou metodiky zaměřené na sociální bydlení vytvářené a platné pro národní úroveň.

Realizační tým v práci s podklady tvořil systém cílových skupin s ambicí otestovat v praxi práci s různými cílovými skupinami a získat praxi v jejich podpoře, následně tomu přizpůsobit využívané metody práce. Dílčím záměrem tady bylo **umět pracovat s celým spektrem cílových skupin nejefektivnějším možným způsobem** a získat odbornost užitečnou pro případný pracovní podíl na tvorbě (připomínkování) zákona o sociálním bydlení, respektive dovednosti, které následně žadateli pomohou uvádět zákon smysluplně do běžné praxe území.

Společným faktorem, který ovlivňuje způsobilost klienta ke vstupu do pilotáže sociálního bydlení je nejen jeho příslušnost ke skupině s vymezenými příjmy, ale rovněž hodnocení „schopnosti klienta bydlet“, tedy schopnosti klienta platit nájem a své náklady, s individuálním plánem nastavenou mírou podpory.

Poslední návaznost pak nutně vyplývá z podmínek realizovaného projektu, kdy došlo ke korekci připravovaných podkladů a s ohledem na podmínky řešené výzvy byl řešen soulad s cílovou skupinou „**Osoby sociálně vyloučené a sociální vyloučením ohrožené.**“

Výsledně, po zahrnutí všech výše uvedených faktorů byla cílová skupina definována takto:

...jedná se o osoby, které se ocitly v bytové nouzi, tj. osoby bez bydlení nebo jim hrozí ztráta bydlení či žijí v nevhodném bydlení. Z hlediska disponibilních příjmů jsou cílovou skupinou osoby, které vynakládají na bydlení nepřiměřeně vysokou část svých disponibilních příjmů, a to více

než 40 %. Do cílové skupiny spadají pouze osoby s příjmem nižším než stanovený limit. Do částky celkových příjmů se nepočítají příjmy z dávek, které jsou určeny na podporu bydlení³⁸.

Cílová skupina se pak rozpadá do podskupin:

- Osoby ohrožené sociálním vyloučením.
- Samoživitelky a samoživitelé.
- Rodiny s dětmi.
- Senioři.
- Osoby se zdravotním postižením.
- Oběti domácího násilí.
- Osoby opouštějící instituce.
- Osoby opouštějící pěstounskou péči nebo ústavní zařízení pro děti (po dovršení 18 let).

Definice cílové skupiny i navazující navrhovaná řešení odrážejí zkušenosti pracovníků odboru sociálního podepřené zkušenostmi partnerských organizací a opírají se o dlouhodobou expertní zkušenost s osobami sociálně vyloučenými nebo sociálním vyloučením ohroženými v Otrokovicích.

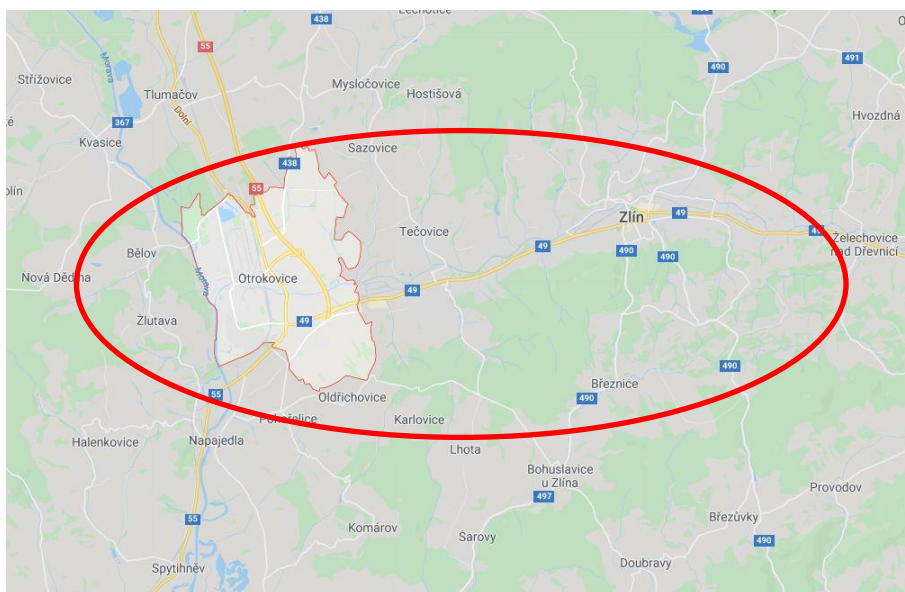
³⁸ Zdroj: Lokální koncepce sociálního bydlení, město Otrokovice, aktualizace 2019.

7 CHARAKTERISTIKA MÍSTNÍHO SYSTÉMU SOCIÁLNÍHO BYDLENÍ

7.1 Charakteristika bytového fondu nasmlouvaného a užívaného k účelům sociálního bydlení

7.1.1 OBYVATELÉ OTROKOVIC

Město Otrokovice udává aktuální počet obyvatel 17 483 osob. Jedná se tedy o město střední velikosti atypické tím, že je de facto součástí větší aglomerace se statutárním městem Zlínem. Aglomerace sdílí rovněž služby. Typická je například spolupráce v oblasti hromadné dopravy. V případě sociálních služeb řeší Otrokovice potřeby svých obyvatel jak samostatně, tak ve spolupráci s blízkým Zlínem. Probíhá kooperace v oblasti plánování a financování sociálních služeb mezi oběma úřady. Obyvatelé Otrokovic využívají některé služby umístěné či sídlící ve Zlíně a naopak. Propojení měst zlepšuje dostupnost služeb a podmínky pro pracovní uplatnění obyvatel Otrokovic.

7.1.2 BYTY V OTROKOVICÍCH

Oficiální údaje o počtu bytů v Otrokovicích jsou k dispozici naposledy z posledního SLDB v roce 2011, kdy bylo obyvatelům k dispozici celkem 8 385 bytů. Je však nutné konstatovat, že většina z nich se nachází ve vlastnictví soukromých subjektů a v etapě

zahájení podpory sociálního bydlení bylo rozhodnuto, že se město celé soustředí na práci s klienty, na nastavení a otestování metodiky.

Proto budou pro umísťování klientů využity pouze byty obecní, přičemž snaha o umísťování klientů v bytech vlastněných majiteli mimo veřejnou správu byla odložena na dobu, kdy získá tým v relativně bezpečném prostředí základní množinu zkušeností a zvýší svoji odbornost.

7.1.3 BYTOVÝ FOND VE VLASTNICTVÍ MĚSTA OTROKOVIC

Město Otrokovice je vlastníkem 433 bytů. Jsou roztrženy podle účelu do kategorií patrných z tabulky³⁹:

BYTOVÝ FOND MĚSTA OTROKOVIC ke dni 31.08.2018							
	Typ bytu	Adresa	Byty			Počet	Poznámka
			vel.	plocha m ²	Počet		
A.	Byty pro příjmově vymezené osoby	Hložkova 1817	1+kk	40 - 48	27	33	upravitelné - 4
			2+kk	62	6		
B.	Byty sociální	Příčná 1599	1+0	27	24	24	Unimo buňky
C.	Byty v domech zvláštního určení (DPS)	Nivy 283	1+1	37 - 43	10	18	bezbariérové - 2
			2+1	50	8		bezbariérové - 2
		Hlavní 1161	1+0	29	4	37	standardní - 1*)
			1+1	33 - 66	18		bezbariérové - 3
			2+1	90 - 101	15		standardní - 6*)
							bezbariérové - 12
	Byty v domě na ul. Školní č.p. 1299	Školní 1299	1+0	33	103	111	bezbariérové - 15

³⁹ Tabulka je převzata z pracovní verze dokumentu „Lokální koncepce sociálního bydlení v Otrokovicích“, aktualizace 2019

			2+0	47	6		
			2+1	63 a 66	2		
D.	Ostatní nájemní byty	tř. Odboje 603	1+1	30 - 36	4	6	
			2+kk	43	2		
		tř. Tomáše Bati 981 - 984	1+1	46 - 48	36	40	hurdisovy domy
			2+1	52 - 59	4		
		K. Čapka 1595	1+1	38 - 40	44	47	
			2+1	56	3		
		Nádražní 1611	1+1	34 – 40	44	47	
			2+1	56	3		
		Nádražní 1612	1+1	34 – 40	44	47	
			2+1	56	3		
E.	Byty školnické	Mánesova 908	2+1	62	1		
		Hlavní 1160	3+1	63	1	3	
		J. Žižky č.p. 1355	3+1	80	1		
	Byty určené k prodeji	v privatizovaných domech			3	3	
	Domky/bytové domy určené k prodeji	čtvrtdomky, atypy			17	17	
	Celkový stav bytů					433	

7.1.4 ZAŘAZOVÁNÍ BYTŮ DO SYSTÉMU SOCIÁLNÍHO BYDLENÍ

Pro realizaci projektu nebyla pro sociální bydlení vyčleněna konkrétní, přesně daná skupina bytů, což zejména odráželo stávající situaci – byty byly obývány, a tak nebylo ani jednoduše možné a snad ani správné určovat „od stolu“, které byty se v kterých lokalitách stanou sociálními. Byty byly do projektu zařazovány tak, jak se „přirozeně“ uvolňovaly ukončováním stávajících nájemních smluv.

Silnou stránkou je umístění bytových domů, které se nacházejí v dobře dostupných místech ve městě, pro všechny obyvatele jsou dostupné potřebné služby a občanská vybavenost, celková i lokální dopravní dostupnost a obslužnost je vzhledem k poloze města a propojení s blízkým Zlínem na nadstandardní úrovni.

V úvodu vnímaný problém s nemožností předem naplánovat, které byty se mohou během pilotáže stát sociálními, komplikoval přípravu projektu a působil jisté nejasnosti. Během samotné realizace se ale s tímto problémem realizační tým postupně vyrovnával a v závěru projektu hodnotí „nahodilé“ začleňování klientů do bytových domů a přirozeně vzniklých komunit nájemníků jako velmi užitečné. Pro klienty bylo snazší se v novém prostředí zorientovat a sociální pracovníci získali mj. zkušenost s tím, jak směřovat a ovlivňovat klienty, kteří vykazovali obtíže s adaptací k tomu, aby pozitivně přijímali a respektovali své okolí.

Lze konstatovat, že všechny obecní byty lze považovat za potenciálně sociální.

Realizační tým jednoznačně deklaruje, že celková pozitivita řešení problémů s výběrem bytů je daná velmi dobrou spoluprací a motivací celého týmu a podpoře vedení, přičemž součástí RT je starostka města a jeho tajemnice. Směřování k cíli je tak podpořeno napříč úřadem a vznikající komplikace a nedorozumění bylo možno řešit neprodleně.

Za značnou slabinu lze nicméně považovat fakt, že vhodných bytů je celkově málo, dostupný bytový fond je složen zejména z menších bytů o malé výměře, které v ideálních podmínkách dobře slouží jednočlenným nebo dvoučlenným domácnostem. Vícečlenné rodiny již v takových případech musí přistupovat ke kompromisům při vymezování jednotlivých zón svého bydlení. Vzniká tak problém zejména

s umísťováním rodin s dětmi a samoživitelů s dětmi, tedy skupin, které jsou v období svých existenčních obtíží zvláště zranitelné.

Malý počet bytů a pro klienty obtížný návrat do komerčního bydlení současně omezuje prostupnost celého systému.

7.2 Kritéria vstupu do sociálního bydlení a podmínky jeho užívání

7.2.1 STANDARDNÍ PODMÍNKY PRO PRONAJÍMÁNÍ MĚSTSKÝCH BYTŮ

Základní podmínkou pro to, aby byla s libovolným občanem Otrokovic řešena jeho bytová situace a následně přidělen nájemního byt je to, aby vstoupil do jednání s Městským úřadem v Otrokovicích, získal informace a podal si žádost o pronájem bytu. Informace na [www stránkách města shrnují podmínky následujícím způsobem](http://www.strankach mesta shrnuji podminky nasledujicim zpusobem):

- ❖ Žádost musí být podána osobně nebo písemně na formuláři MěÚ Otrokovice.
- ❖ Žádost může podat občan starší osmnácti let.
- ❖ Podmínkou přijetí žádosti je:
 - trvalé bydliště nebo pracoviště v Otrokovicích.
 - žadatel nesmí být vlastníkem domu nebo bytu.
 - podmínky pro přijetí žádosti na byty pro příjmově vymezené osoby jsou uvedeny v NV č. 146/2003 Sb.⁴⁰.

⁴⁰ Definice příjmově vymezených osob daná nařízením vlády č. 146/2003 Sb.

1. samostatně žijící osoba, která prokáže, že její průměrný měsíční příjem zjištěný podle písmene e) v období 12 kalendářních měsíců před uzavřením nájemní smlouvy nepřesáhl 0,8násobek průměrné měsíční mzdy za národní hospodářství zveřejněné Českým statistickým úřadem, přitom, bude-li smlouva o nájmu bytu postaveného s dotací podle tohoto nařízení uzavřena v období od 1. července do 31. prosince, bude čistý měsíční příjem porovnáván s průměrnou mzdou za minulý kalendářní rok za národní hospodářství zjištěnou a zveřejněnou Českým statistickým úřadem, bude-li smlouva o nájmu bytu postaveného s dotací podle tohoto nařízení uzavřena v období od 1. ledna do 30. června, bude čistý měsíční příjem porovnáván s průměrnou mzdou za předminulý kalendářní rok za národní hospodářství zjištěnou a zveřejněnou Českým statistickým úřadem,

2. osoba s dalšími členy domácnosti, která prokáže, že průměrný měsíční příjem domácnosti nepřesáhl v období 12 kalendářních měsíců před uzavřením nájemní smlouvy 1,5násobek průměrné měsíční mzdy za národní hospodářství zveřejněné Českým statistickým úřadem, přitom, bude-li smlouva o nájmu bytu postaveného s dotací podle tohoto nařízení uzavřena v období od 1. července do 31. prosince, bude čistý měsíční příjem porovnáván s průměrnou mzdou za minulý kalendářní rok za národní hospodářství zjištěnou a zveřejněnou Českým statistickým úřadem, bude-li smlouva o nájmu bytu postaveného s dotací podle tohoto nařízení uzavřena v období od 1. ledna do 30. června, bude čistý měsíční příjem porovnáván s průměrnou mzdou za předminulý kalendářní rok za národní hospodářství zjištěnou a zveřejněnou Českým statistickým úřadem.

Během posuzování žádosti je brán zřetel zejména na následující podmínky:

- ❖ žadatel je zletilý
- ❖ žadatel nemá vůči městu, jeho příspěvkovým organizacím a obchodním společnostem neuhrazené finanční závazky po lhůtě splatnosti nebo má-li je, pak zároveň má uzavřenu dohodu o jejich splácení
- ❖ žadatel není osobou, jejíž chování by závažným způsobem narušovalo soužití s ostatními obyvateli v domě,
- ❖ žadatel má bydliště v Otrokovicích
- ❖ žadatel aktivně spolupracuje při řešení své sociální situace se sociálním pracovníkem
- ❖ žadatel řádně uplatňuje veškeré své oprávněné nároky a to zejména na nepojistné sociální dávky, dávky důchodového zabezpečení apod.,

Jak bylo uvedeno výše, lze konstatovat, že městské byty lze v jistém slova smyslu vnímat jako sociální v zásadě všechny. Jsou totiž poskytovány osobám, které jsou v bytové nouzi a které nejsou svoji situaci schopny řešit samostatně s využitím možností poskytovaných v prostředí komerčního bydlení. Ceny nájemného jsou zde nižší, pohybují se na cca 50 % komerční výše nájmu ve městě.

7.2.2 PODMÍNKY PRO SOCIÁLNÍ BYDLENÍ V RÁMCI PROJEKTU

Vzhledem k obecné prosociálnosti městských bytů jsou podmínky pro získání sociálního bydlení obdobné, avšak pravidla jsou upravena ve smyslu jejich změkčení a jsou pro nájemníky doplněna o závazek řešit svou situaci se sociálními pracovníky a naplňovat individuální plán. Tento závazek je vtělen i do nájemní smlouvy.

Za vstup klienta do lokálního systému sociálního bydlení je v Otrokovicích považován okamžik, kdy byla u klienta vyhodnocena bytová nouze. Klient musí splňovat některé z následujících kritérií:

- ❖ jeho náklady na bydlení překračují 40 % veškerých příjmů dané osoby nebo rodiny
- ❖ jedná se o osobu
 - přežívající venku
 - žijící na ubytovně
 - žijící azylovém domě

- žijící na noclehárně
- žijící v nejistém bydlení (přechodné bydlení u přátel, bez právního nároku, výpověď z nájemního bytu, apod.)
- žijící v nevyhovujícím bydlení (osoby žijící v provizorních stavebách, žijící v nevhodném bydlení, žijící v přelidněném bytě)
- žijící v městském bytě, která potřebují podporu sociálního pracovníka

Způsob hodnocení bytové nouze je kvantifikován a shrnut v následující tabulce:

	Kritérium	Body
1.	Žadatel je bez přístřeší, žije na ubytovně, v azylovém domě	15
2.	Žadatel žije v nejistém či nevyhovujícím bydlení	10
3.	Samoživitel/samoživitelka	5
4.	Rodina s dítětem (1 dítě)	5
5.	Rodina s dětmi (2 a více dětí)	10
6.	Žadatel pobírá dávky pomoci v hmotné nouzi	5
7.	Žadatel pracuje na základě pracovní smlouvy, DPP nebo DPČ, je příjemce některého z důchodů	15
8.	Žadatel je v evidenci uchazečů o zaměstnání ÚP ČR (mimo pracující na DPP či DPČ)	10
9.	Žadatel již žije v městském bytě, ale není schopen fungovat bez podpory sociálního pracovníka	10

Žadatel musí být schopen hradit své náklady spojené s bydlením, přičemž může dle svých potřeb a plánů využívat individuální podporu sociálních pracovníků.

Realizační tým zdůrazňuje:

pro úvodní definice pravidel i pro řešení neočekávaných situací hojně využívá zkušenosti získané od partnerů v zahraničí, zejména ty, které členové RT a partneři projektu načerpali během studijních cest.

7.2.3 NÁJEM SOCIÁLNÍHO BYTU

- ❖ Nájemní smlouvy jsou uzavírány vždy na dobu určitou, a to na 6 měsíců.⁴¹
- ❖ Součástí nájemní smlouvy je povinnost dle svých potřeb a celkové situace využívat navrhovanou sociální práci
- ❖ Pokud klient plní své povinnosti dané smlouvou a svým individuálním plánem, je smlouva obnovena, a to opět na 6 měsíců.
- ❖ Smlouva může být prodlužována opakovaně.
- ❖ Cílem sociální práce je dosáhnout celkového zlepšení životní situace klienta a maximalizovat pravděpodobnost jeho přestupu do jiného typu bydlení, nejlépe návratu na volný trh s byty v nejkratší možné době. Vzhledem k tomu, že každého klienta je nutno posuzovat individuálně, není stanovena maximální doba setrvání osoby, která plní své povinnosti, v systému.

7.3 Způsob výběru uživatelů sociálních bytů

7.3.1 PROCES VÝBĚRU NÁJEMNÍKŮ PRO SOCIÁLNÍ BYDLENÍ

Popis způsobu výběru uživatelů je z pohledu jejich aktuální sociální situace popsán v předchozí kapitole. Výběr lze popsat rovněž z procesního hlediska, kdy je jeho průběh řešen následujícím způsobem:

Žadatel:

- ❖ podá písemnou žádost na formuláři města Otrokovice⁴²
- ❖ okamžikem, kdy u něj byla vyhodnocena bytová nouze, vstupuje do systému sociálního bydlení

⁴¹ Vzor nájemní smlouvy je přílohou tohoto dokumentu. Evaluátor usuzuje, že bližší analýza smlouvy není vhodnou součástí případové studie

⁴² Formulář žádosti je přílohou tohoto dokumentu

- ❖ dává souhlas se zařazením do pilotního projektu
- ❖ začíná využívat sociální práci, je sestaven jeho individuální plán
- ❖ je-li to možné (jakmile je volný byt) získává klient nájemní smlouvu

Městský úřad

- ❖ realizační tým na doporučení sociálního pracovníka posuzuje situaci žadatele a doporučuje jej k pronájmu bytu.
- ❖ Návrh připraví pro rozhodování Radě města Otrokovic Odbor majetkoprávní
- ❖ Při rovnosti bodů je rozhodující datum podání žádosti, avšak v naléhavých a odůvodněných případech lze Radě města Otrokovic doporučit upřednostnění klienta s nižším počtem bodů

Rada města Otrokovic

- ❖ Rozhoduje o přidělení bytu a o uzavření nájemní smlouvy, včetně konkrétních podmínek nájmu

Způsob práce vychází z dlouholetých zkušeností města Otrokovic s pronájmem městských bytů, metodik zpracovaný na národní úrovni i případů dobré praxe ze zahraničí.

7.4 Specifikace podporovaných cílových skupin

7.4.1 OBECNÝ POPIS CÍLOVÉ SKUPINY

Cílová skupina je převážně složena z těchto subkategorií:

- ❖ Osoby ohrožené sociálním vyloučením
- ❖ Samoživitelky/samoživitelé
- ❖ Rodiny s dětmi
- ❖ Senioři
- ❖ Osoby se zdravotním postižením
- ❖ Oběti domácího násilí
- ❖ Osoby opouštějící instituce popř. pěstounskou péči
nebo ústavní zařízení pro děti

V rámci řešeného projektu patří k interním cílům žadatele testování práce s různými cílovými skupinami.

Podrobné informace o situaci a kategorizaci klientů jsou obsaženy v souboru anonymizovaných dat. Je však nanejvýš žádoucí doplnit v této studii informace, které může typizovaný dotazník zachytit jen částečně a které tak mohou doplnit toto dotazování a vysvětlit některé jevy způsobené celkovou situací v lokalitě a jednotlivými klienty.

7.4.2 SOUHRN INFORMACÍ O ZAPOJENÝCH KLIENTECH⁴³

- ❖ Během realizace projektu došlo k uzavření 28 nájemních smluv
- ❖ Bydlí 20 klientů projektu
- ❖ V průběhu došlo k ukončení 6 smluv
 - 1 klient přešel do pobytové sociální smlouvy
 - 2 klienti zemřeli
 - 4 klienti se přestěhovali do „běžného“ komerčního bydlení
- ❖ V průběhu byli vyřazení 2 nájemci:
 - 1 z důvodu dluhu na nájemném
 - 1 pro závažné porušení domovního řádu
- ❖ V průběhu byli vyřazení 3 žadatelé
 - 2 získali městský byt mimo lokální systém sociálního bydlení
 - 1 nepřevzal přidělený byt
- ❖ Aktuálně je v elektronickém pořadníku zařazeno 37 klientů

PODPOŘENÉ DOMÁCNOSTI

Vzhledem k celkové situaci v Otrokovicích, kde nejsou patrné strukturální problémy a s výjimkou rychlého nárůstu počtu obyvatel v 70. – 80. letech 20 století zde nedochází k výrazným zvratům, dále k faktu, že zde nejsou vyloučené lokality ani významnější koncentrace některé ze skupin ohrožených sociálním vyloučením, bylo možno otestovat práci s představiteli široké škály cílových skupin.

⁴³ Popis situace se vztahuje k měsíci listopadu 2019, tedy 2 měsíce před ukončením projektu.

Pro potřeby této kapitoly jsou klienti tříděni podle kategorizace dle prioritních skupin MPSV, přičemž v období evaluačních rozhovorů prioritu určoval zejména klient dle vnímání své situace, korekce realizačního týmu se zaměřila pouze na revizi rozhodnutí klienta. Úprava kategorizace nebyla u žádného dotazovaného nutná, ačkoliv sebeposuzování klientů v některých případech jejich situaci idealizuje, snad aby se při dotazování cizí osobou cítili lépe.

V rámci projektu byli/jsou poskytnutím městského bytu podpořeni:

Ohrožené rodiny s dětmi
Počet - 6
Rodiny s dětmi jsou druhou nejčastější řešenou kategorií, jejich problémem je nedostatek finančních zdrojů. Jedná se o rodiny s nízkými příjmy, rodiny kde pracuje jen jeden z rodičů, případně žádný, což snižuje možnost těchto rodin řešit svoji bytovou situaci samostatně. Zajištění bezpečného bydlení rodinám umožňuje stabilizaci situace, rodiny se mohou lépe věnovat dětem a u dětí dochází ke zlepšení podmínek pro vzdělávání a celkový rozvoj. Na tuto skupinu nejvíce dopadá fakt, že město vlastní převážně menší byty, které potřeby rodin s dětmi řeší jen s přijetím značných kompromisů. V době před vstupem do projektu žili většinou v nevyhovujících a nejistých podmínkách, pouze v jednom případě žila rodina ve zcela nevyhovujícím přístřeší.
Oběti domácího násilí
Počet - 2
Obětem domácího násilí umožňuje sociální bydlení stabilizovat svou situaci, zažít pocit bezpečí, napravit „škody“ ať už ve vztahové, pracovní nebo rodinné rovině. Potřeba podpory bývá velmi naléhavá, lidé často přicházejí ze zdánlivě komfortnějšího prostředí (např. vlastní dům) a přestěhováním do malého bytu po materiální stránce mohou i ztrácet, tento faktor pro ně ale není podstatný. V případě pilotáže se jednalo o osoby, které po získání pocitu bezpečí aktivně řešili svůj život, pracovali a obnovovali poškozené vztahy.
Lidé opouštějící instituce

Počet - 3

Obecnou potřebou cílové skupiny je získání podmínek k tomu, aby měli čas se adaptovat na každodenní život v běžné společnosti a získání dovedností potřebných pro stabilizaci života. Může se jednat o lidi přicházející z dlouhodobého pobytu v psychiatrické nemocnici či v sociální službě.

Tito lidé se sžívají s novou situací a stabilní bydlení a sociální práce jim dodává potřebnou stabilitu.

Častější je v této skupině rovněž zhoršený zdravotní stav a s ním spojené horší pracovní uplatnění, případně menší zkušenost s pracovním trhem.

Situace každého jednotlivce je vysoce individuální a vyžaduje specifickou formu a intenzitu podpory, v případě zdravotního či mentálního omezení se může jednat o osoby, které potřebují sociální podporu dlouhodobě. V takové případě pak mohou žít samostatný život a svoji situaci průběžně zlepšovat.

Lidé přežívající venku, v ubytovnách a v sociálních službách**Počet - 7**

Početně silná cílová skupina, v níž převažují (v projektu) lidé, kteří do sociálního bydlení přesouvají z ubytoven či provizorního bydlení v silně nevyhovujících podmínkách. V případě pilotáže nedošlo k ubytování osoby, která by přešla do bydlení „přímo z ulice“. Osoby přecházející z ubytoven získávají možnost stabilizovat svoji situaci, získat soukromí a ve svém bezpečném prostoru začít řešit svoji situaci.

U této cílové skupiny je častější vyšší míra zadlužení, přičemž není neobvyklé, že tuto situaci popírají, bagatelizují, případně o ní zcela odmítají diskutovat. Při vstupu do bydlení často nepracují. U některých už situace po roce vykazuje zlepšení, často jen obtížně zachytitelné vzhledem k tomu, že 12 měsíců je na zásadnější životní změnu poměrně krátké období.

Lidé nebo domácnosti s osobami se zdravotním postižením, včetně lidí s duševními onemocněními a se stanoveným vyšším stupněm závislosti**Počet - 2**

Lokální systém musí zohledňovat blízkost psychiatrické nemocnice v Kroměříži. Její pacienti se často mohou po propuštění rozhodnout žít v blízkosti nemocnice a zůstávají v blízkém okolí. Zajištění sociálního bydlení jim pomůže získat bezpečné prostředí a při dlouhodobé spolupráci s lékaři i relativně „normální“ život. Sociální práci využívají v návaznosti na svá konkrétní omezení.

Vzhledem k diagnóze mohou mít zdravotní omezení limitující jejich pracovní uplatnění, případně mohou (např. v případě schizofrenie) čelit předsudkům a nálepkování. Po zapojení do projektu stabilizují svou situaci, obnovují rodinné a přátelské vztahy.

Bez majetku ekonomicky neaktivní senioři, který může být využit při řešení bydlení

Počet: 1

V rámci projektu získal ubytování 1 senior, který se následně přesunul do vhodné sociální služby – domova pro seniory.

Samoživitelky a samoživitelé

Počet - 5

Samoživitelé a samoživitelky se ocitají ve složité situaci zvláště tehdy, když mají nízké, případně žádné, příjmy. Získáním bytu se stabilizuje jejich základní situace a získávají pocit jistoty. Často jsou zaměřeni na své děti, přicházejí z rozličných podmínek předchozího či provizorního bydlení podle individuální situace.

Vývoj a potřeba sociální práce závisí na osobnostním nastavení každého zapojeného člena cílové skupiny.

Lidé čelící diskriminaci na trhu s bydlením

Počet - 2

Za diskriminované na pracovním trhu se označují zejména Romové, kteří mohou mít negativní zkušenost s majiteli nemovitostí, kteří je nechtějí ubytovat vzhledem k jejich příslušnosti k romskému etniku.

Mohou svoji diskriminaci velmi těžce nést, cítit se vyřazování ze společnosti, což se projevilo i v rámci dotazování klientů projektu.

- ❖ Výchozí bytová situace rodin je rozložena do širokého vějíře možností od azylového ubytování přes provizorní či nejisté bydlení až po osoby, které opouštěly z vážných důvodů své komfortní bydlení. Zajímavým jevem z hlediska posuzování změny je to, že ačkoliv se získáním bytu jejich situace vždy stabilizovala a zlepšila, z hlediska objektivního srovnání materiální situace ke zlepšení často nedocházelo, snad i vzhledem k tomu, že drtivá většina osob žila v podmínkách, které nebyly katastrofální, ale neposkytovaly dostatek soukromí a neumožňovali lidem získat pocit dlouhodobé stability a klidu. Tato hodnota byla klienty hodnocena výše než zajištění materiálního komfortu a hojnosti.
- ❖ Ve skupině jsou zastoupeny osoby, které nepracují vzhledem ke svému zhoršenému zdravotnímu stavu, lidé, kterým se nedaří najít pracovní uplatnění, lidé, kteří využívají příležitostné pracovní možnosti a rovněž lidé, kteří pracují či do práce po zabydlení okamžitě nastupují. Různorodost přístupu je dána nejen zdravotním stavem, ale také růzností hodnot a vnímáním vlastní odpovědnosti za osud sebe i své rodiny
- ❖ Zajímavé byly diskuse o příjmech a dluhách jednotlivých zapojených osob. Své dluhy (stejně jako jiné životní komplikace) nezřídka zamlčují, zlehčují či zcela popírají, případně odmítají jakoukoliv diskusi na toto téma. Ve skupině jsou rovněž jednotlivci, kteří dluhy mají, přiznávají a snaží se o jejich postupné řešení.
- ❖ Do projektu je zapojeno 11 domácností, v nichž žijí děti, ve dvou domácnostech respondent přiznal dítě, které nemá v péči, 1 dítě v péči střídavé.
- ❖ Do projektu je zapojeno 12 jednočlenných domácností.
- ❖ Žádost o poskytnutí sociálního bydlení podalo dalších 37 osob, které nebyly z důvodu nedostatku volných bytů podpořeny.

7.5 Charakteristika podpůrných nástrojů sociálního bydlení

7.5.1 CHARAKTERISTIKA SOCIÁLNÍ PRÁCE DOPROVÁZEJÍCÍ SOCIÁLNÍ BYDLENÍ

Nejzásadnějším faktorem, který ovlivňuje sociální práci s klienty je ČAS. Přesně řečeno, je jím dostatek času, který mají sociální pracovníci na práci s klienty. Projevuje se zde to, že efektivní sociální práce, která pomáhá lidem k soběstačnosti, vyžaduje kromě odbornosti a motivace pracovníků i přiměřené množství času.

V rámci řízených rozhovorů i diskuse fokusní skupiny byla opakovaně diskutována potřeba dlouhodobého a stabilního zapojení sociálních pracovníků tak, aby měli ve své péči vždy pouze 10 – 15 klientů a byli schopni s nimi dlouhodobě intenzivně pracovat.

Průběh celého procesu se zapojením sociální práce je zachycen v následujícím diagramu:

- ❖ Při vstupu do systému je s každým klientem zpracován individuální plán a zahájena dlouhodobá práce zaměřená na změnu současné situace.
- ❖ Vzhledem k nastavení projektu a počtu zapojených pracovníků má tým k dispozici dostatek času na práci s klienty a cílenou podporu a rozvoj jejich kompetencí.

Situace, kdy klient nespolupracuje, se objevuje velmi výjimečně. Pokud klienta v takové situaci nepodpoří a nemotivuje jeho okolí a přirozeně vzniklá komunita, dochází k zintenzivnění práce sociálního pracovníka, který klienta opakovaně kontaktuje, snaží se navrátit mu motivaci. Aktivní přístup v sociální práci pomáhá vracet klienty k dlouhodobé spolupráci a celkové pozitivní změně.

Klienti s pracovníky nejčastěji řeší samozřejmě problematiku bytové tísně a dále například:

- ❖ rodinnou situaci a vztahy mezi příbuznými,
- ❖ svou finanční situaci včetně řešení problematiky dluhů,
- ❖ hledání a udržení práce,
- ❖ zdravotní stav,
- ❖ placení nájemného a souvisejících služeb,
- ❖ tvorbu rozpočtu,
- ❖ péči o děti, jejich vzdělávání a východu,
- ❖ svoji osobní situaci a nedostatky, které ji ovlivňují,
- ❖ provoz domácnosti.

Zpětná vazba od klientů je ve 100 % pozitivní, klienti oceňují zapojení do projektu a příležitost stabilizovat svoji situaci díky zajištěnému bydlení a naplňování svého individuálního plánu.

Je ovšem nutné konstatovat, že klienti zůstávají v bydlení déle, než je pro ně užitečné, a i v době, kdy už jsou připraveni k přesunu do jiných forem bydlení, setrvávají v získaném bydlení. Trh je totiž vzhledem k vysokým cenám a celkovém nedostatku bytů nedokáže přijímat s dostatečnou efektivitou a rychlostí.

V případě, že kvalifikovaný, vzdělaný a erudovaný personál má na klienty dostatek času a v případě, že vedení města podporuje sociální bydlení, stávají se problémy (nedostatek podpůrných služeb, nedostatek bytů celkově a větších bytů zejména,

komplikace v adaptaci klientů) vždy řešitelnými a z pohledu realizačního týmu jsou považovány za marginální.

Ve specifické situaci města Otrokovic dokonce realizační tým problémy v zásadě nevnímá, což je pravděpodobně dáno specificky vyváženou situací ve městě, kde má sociální práce a realizace inovativních projektů v sociální oblasti dlouhodobou, hluboce zakořeněnou, tradici.

Pro klienty je souhlas se sociální prací podmínkou stupu do projektu, mohou však využívat dle své specifické situace i další služby a podpůrné nástroje. V jejich okolí funguje spolupracující síť partnerů, kteří se sociálním tématům věnují a klienti u nich mohou najít (a nacházejí) podporu a pomoc. Projekt podpory sociálního bydlení se pro tuto aktivitu stává centrálním, prvkem spojujícím aktéry v území.

Diagram: Spolupracující aktéři v rámci práce s klienty zapojenými do projektu

7.5.2 DALŠÍ POSKYTOVANÉ PODPŮRNÉ NÁSTROJE SOCIÁLNÍHO BYDLENÍ, ZPŮSOB A PODMÍNKY POSKYTOVÁNÍ

K nejčastěji využívaným službám a podpůrným nástrojům lze zařadit následující služby:

PEČOVATELSKÁ SLUŽBA - TERÉNNÍ			
Poskytovatel	Název	Území	Počet úvazků v PP
Charita sv. Anežky Otrokovice	Charitní pečovatelská služba Otrokovice	Otrokovice	3,28
Oblastní spolek Českého červeného kříže Zlín	OS ČČK Zlín	Otrokovice, Zlín	2,50
SENIOR Otrokovice, p.o.	Pečovatelská služba SENIOR Otrokovice	Otrokovice, Zlín	

SOCIÁLNÍ REHABILITACE - AMBULANTNÍ			
Poskytovatel	Název	Území	Počet úvazků v PP
Centrum služeb a podpory, o.p.s.	Horizont Zlín	Otrokovice, Vizovice, Zlín	7,20
NADĚJE, pobočka Otrokovice	Dům Naděje Otrokovice, sociální rehabilitace	Otrokovice	1,50

INTERVENČNÍ CENTRA - AMBULANTNÍ			
Poskytovatel	Název	Území	Počet úvazků v PP
Centrum poradenství pro rodinné a partnerské vztahy, p.o.	Centrum poradenství pro rodinné a partnerské vztahy, příspěvková organizace	Zlínský kraj	4,90

NÍZKOPRAHOVÁ ZAŘÍZENÍ PRO DĚTI A MLÁDEŽ - AMBULANTNÍ			
Poskytovatel	Název	Území	Počet úvazků v PP
Unie Kompas	ŠLIKR - nízkoprahový klub pro mládež	Otrokovice	2,90

SOCIÁLNĚ AKTIVIZAČNÍ SLUŽBY PRO RODINY S DĚTI - TERÉNNÍ			
Poskytovatel	Název	Území	Počet úvazků v PP
Charita sv. Anežky Otrokovice	Terénní služba rodinám s dětmi	Otrokovice	4,00

ODBORNÉ SOCIÁLNÍ PORADENSTVÍ - AMBULANTNÍ			
Poskytovatel	Název	Území	Počet úvazků v PP
Charita sv. Anežky Otrokovice	Dluhové poradenství Samaritán	Otrokovice, Zlín	2,00
Společnost Podané ruce o.p.s.	Terapeutické centrum ve Zlínském kraji	Zlínský kraj	2,30
STROP o.p.s.	Občanská poradna STROP	Zlínský kraj	1,36

TERÉNNÍ PROGRAMY - PRO OSOBY OHROŽENÉ SOCIÁLNÍM VYLOUČENÍM			
Poskytovatel	Název	Území	Počet úvazků v PP
ARGO, Společnost dobré vůle Zlín, z.s.	ARGO, Společnost dobré vůle Zlín, z.s.	Zlínský kraj	7,12
Charita sv. Anežky Otrokovice	Samaritán - služby pro lidi bez domova	Otrokovice, Zlín	2,00
Charita sv. Anežky Otrokovice	Dluhové poradenství Samaritán	Otrokovice, Zlín	2,00

Klientům jsou dle jejich individuální potřeby nabízeny navazující a podpůrné služby tak, aby efekt byl maximální a měl pro klienta smysl.

Realizační tým se shoduje na tom, že nejčastěji užívanými službami jsou:

- Potravinová banka.
- Dluhové poradenství.
- Sociální šatník.
- Sociálně aktivizační služba.
- Pečovatelská služba.
- Sociální rehabilitace.

Otrokovice mají s definováním a nastavováním sociální podpory dlouholeté zkušenosti a jsou typické poměrně harmonickým rozvojem v dané oblasti. Tato skutečnost se pozitivně odráží v konkrétním výběru služeb a vhodné nabídce koncipované s ohledem na celou šíři cílové skupiny.

Otrokovice od roku 2005 pracují s komunitním plánováním sociálních služeb, využívají příslušné dokumenty a komunikaci v území tak, aby docházelo ke shodě na rozvoji a podpoře služeb. S využitím této expertní znalosti byl rovněž volen soubor podpor nabízených a využívaných klienty zapojovanými do projektu POSBO.

Klienti, kteří vhodné služby využívají, je hodnotí pozitivně.

Nejčastější a vždy kladné ohlasy jsou zejména na individuální přístup sociálních pracovníků a dlouhodobou spolupráci, která klientům pomůže řešit osobní obtíže.

7.6 Spolupráce s místními aktéry

Spolupracující aktéry lze v zásadě rozřadit do kategorií, které navazují na cílové skupiny projektu, čímž současně dochází k ověření relevantnosti jejich výběru a rovněž faktu, že projekt se během realizace neodchyluje od původního nastavení.

7.6.1 CÍLOVÉ SKUPINY PROJEKTU

- Osoby sociálně vyloučené a osoby sociálním vyloučením ohrožené.
- Provozovatelé sociálního bydlení a dalších služeb obecného zájmu.
- Sociální pracovníci.
- Zaměstnanci veřejné správy, kteří se věnují sociální, rodinné nebo zdravotní problematice.

V rámci výše naznačeného popisu spolupráce bude z třídění vyloučena skupina osob sociálně vyloučených a osob sociálním vyloučením ohrožených vzhledem k tomu, že jsou ve zcela specifické situaci a využívají synergické efekty spolupráce při řešení své situace, ale sami stojí mimo tuto spolupráci.

Pro přehlednost třídění jsou tedy využity „pouze“ tři kategorie.

7.6.2 SPOLUPRÁCE MÍSTNÍCH AKTÉRŮ V PRŮBĚHU REALIZACE PROJEKTU

KATEGORIE PROVOZOVATELÉ SOCIÁLNÍHO BYDLENÍ A DALŠÍCH SLUŽEB OBECNÉHO ZÁJMU

Do této kategorie patří v první řadě samotný žadatel jako vlastník bytových jednotek, které v průběhu realizace projektu mění svůj statut a stávají se sociálními byty. Nejvýznamnější roli zde hraje vedení města a 2 klíčové odbory, a to majetko – právní a sociální. Dále sem lze zařadit poskytovatele, kteří poskytují služby sociální prevence ve smyslu pobytových služeb na přechodnou dobu pro osoby, které se ocitly v nepříznivé sociální situaci spojené se ztrátou bydlení.

AKTÉR – MĚSTO OTROKOVICE

Z pozice žadatele a iniciátora (hybatele) projektu má zásadní pozici a tvoří rámec realizace celého projektu a řeší dosažení jeho cílů.

Za klíčovou lze považovat nadprůměrně dobrou, plynule probíhající spolupráci realizačního týmu a skutečně projektový způsob práce, která funguje napříč organizací a spojuje politické vedení města v čele se starostkou města s úřadem, který je zastoupen přímo osobou tajemnice úřadu a dále zástupci odborů majetko-právního a sociálního.

V diskusi fokusní skupiny i v rozhovorech bylo jednoznačně vyjádřeno, že tým si spolupráci dlouhodobě buduje, aktivně hledá řešení pro úřad nezvyklých a nových situací. Přiznává počáteční „opatrnost“ a jistou nedůvěru ze strany správců bytového fondu, ta však postupně mizela s přibývajícím zkušeností a s ověřením předpokladu, že soustředěná individuální sociální práce napomůže k tomu, aby byly byty užívány v souladu s pravidly a domovními řády. Že sociální pracovníci pružně reagují a motivují klienty k tomu, aby si udrželi bydlení, ale i tehdy, kdy klient ve schopnosti udržet si bydlení selhává, práce s ním nepřináší zlepšení a po vyčerpání dostupných možností je nutno s ním smlouvu ukončit, případně neprodloužit⁴⁴. Realizační tým projektu pak

⁴⁴ Vzhledem k nastavení smluv vždy na dobu 6 měsíců je využívána možnost smlouvu neprodloužit. O prodloužení či neprodloužení smlouvy, případně o jejím ukončení, vždy na základě zpracovaných podkladů a odborného názoru, rozhoduje Rada města Otrokovic.

tvoří „jádro“, které navenek vystupuje společně, ačkoliv samo propojuje více pozic a odborností.

SPOLUPRACUJÍCÍ AKTÉR – CHARITA SV. ANEŽKY OTROKOVICE

Organizace je zapojována do testování systému sociální bydlení, její klienti se mohou ucházet o účast v projektu. Pracovníci služby mají veškeré informace o projektu a jeho vývoji, mohou využít vhodné vzdělávací a informační aktivity a poskytují realizačnímu týmu cennou zpětnou vazbu, jakou mohou dát pouze odborníci z praxe, kteří mají nejen potřebnou odbornost, ale i expertní znalost klientů i prostředí. Účastníci se kulatých stolů, spolupracují se sociálními pracovníky. Pracovníci sami pak získávají znalosti i zkušenosti z oblasti sociálního bydlení a mohou tak efektivněji pracovat v rámci každodenní činnosti a rovněž ovlivňovat vývoj projektu.

Zapojení do projektu hodnotí zástupci 2 služeb, kteří jsou aktivně zapojeni, velmi pozitivně a vyjádřili názor⁴⁵, že spolupráce přináší pozitivní efekty a je žádoucí, aby pokračovala.

Služby klíčové pro spolupráci na projektu:

- Azylový dům Samaritán – azylový dům pro muže s kapacitou 37 osob a 4 místa služby noclehárna.
- Nový domov Otrokovice – azylový dům pro rodiče s dětmi s kapacitou 20 osob v 5 bytech.

Navazující služby:

- Dluhové poradenství Samaritán – umožňuje uživatelům zorientovat se ve vlastní finanční situaci a možnostech řešení včetně individuálního práce, která pomůže nacházet způsoby řešení a nutné změny v životě klienta.
- Terénní služby rodinám s dětmi – věnují se rodinám (samoživitelům/samoživitelkám s dětmi) s dětmi, které jsou situací, kdy je ohrožen jejich domov, případně ho ztratí. Snaží se mírnit dopady situace na děti.

⁴⁵ Závěr vychází z diskuse vedené v rámci 2. kulatého stolu realizovaného subjektem žadatele.

DALŠÍ SPOLUPRACUJÍCÍ AKTÉŘI – SPOLEČNOST PODANÉ RUCE O.P.S.

Společnost podané ruce – provozuje Kontaktní centrum Zlín, terénní programy zaměřené na uživatele návykových látek, Terapeutické centrum a Centrum komplexní péče pro osoby s látkovými a nelátkovými závislostmi, včetně podpory jejich rodin a nejbližšího okolí. Jejich spolupráce pomáhá řešit případně obtíže spojené se závislostním chováním. V projektu pomáhá řešit témata spojená se svou odborností, poskytují zpětnou vazbu realizačnímu týmu, využívá informace a zkušenosti z jednotlivých aktivit projektu.

PROVOZOVATELÉ UBYTOVEN NA ÚZEMÍ OTROKOVIC

Ačkoliv bydlení v komerčních ubytovnách není sociálním bydlením, jsou provozovatelé ubytoven často využívány aktéry v řešení obtíží osob, které nemají domov. V ubytovnách na území města je více než 900 lůžek. Provozovatelům ubytoven je průběžně nabízeno zapojení do informačních a vzdělávacích aktivit a jsou informováni o tom, že jejich klienti mohou využít aktivity projektu pro řešení své situace. Provozovatelé reagují spíše klidněji, předávají informace klientům a mohou se na realizační tým obrátit, pokud to budou považovat za opodstatněné. Realizační tým se na ně naopak obrací tehdy, když je zahajováno řešení situace některého z obyvatel konkrétní ubytovny.

KATEGORIE SOCIÁLNÍ PRACOVNÍCI

Kategorie se částečně navazuje na předchozí, překryv však není (a nemůže být) zcela symetrický.

SOCIÁLNÍ PRACOVNÍCI ŽADATELE

Klíčovou roli hrají sociální pracovníci zapojení do projektu, přičemž stálý tým byl rozšířen o 2 pracovníky, kteří přímo řeší práci s klienty zapojenými do projektu a jejich role je pro vznik metodik a testování sociálního bydlení zásadní. Celkově jsou však ovlivňováni všichni sociální pracovníci, které mohou motivovat své klienty k tomu, aby při řešení svých potíží využili sociální bydlení a s ním spojenou podporu, pokud to v jejich situaci může být prospěšné.

SOCIÁLNÍ PRACOVNÍCI CHARITY SV. ANEŽKY OTROKOVICE

Zde spolupracují sociální pracovníci z:

- Terénní služby pro rodiny,
- Azylového domu Samaritán,
- Azylového domu Nový domov,
- Dluhového poradenství.

Spolupráce všech zapojených má pro projekt zásadní roli. Pracovníci v jednotlivých konkrétních případech společně podporují klienty, předávají si potřebné informace a spolupracují při tvorbě individuálních plánů.

Sdílejí a předávají si informace a zkušenosti, poskytují zpětnou vazbu, pracují na eliminaci rizik projektu spojených s řešením obtíží klientů. Do tvorby metodik se zapojují jednak v roli expertů a rovněž jako odborníci z praxe, kteří mohou materiál připomínkovat a ovlivnit. Účastní se workshopů a kulatých stolů, pomáhají celý systém uvádět do praxe a upravovat ho.

KATEGORIE ZAMĚSTNANCI VEŘEJNÉ SPRÁVY, KTEŘÍ SE VĚNUJÍ SOCIÁLNÍ, RODINNÉ NEBO ZDRAVOTNÍ PROBLEMATICE

I zde lze identifikovat částečný průnik s předchozími kategoriemi, který je patrný zejména u sociálních pracovníků, kteří pracují přímo u žadatele – města Otrokovic. K nim lze přiřadit sociálního pracovníka z města Napajedla a vedoucí pracovníky sociálních odborů obou měst. I ti se zabývají sociální prací a jejich orientace v problematice a pozitivní přístup k sociálnímu bydlení jsou pro realizaci projektu klíčové.

V Otrokovicích lze dále konstatovat zapojení pracovníků, kteří se věnují problematice komunitního plánování sociálních služeb, financování sociálních služeb a podpoře navazujících činností, které nejsou přímo sociálními službami, a to včetně podpory volnočasových aktivit a péče o seniory a osoby se zdravotním omezením.

Do projektu jsou dále zapojováni pracovníci Úřadu práce v Otrokovicích. Ten hraje důležitou roli při podpoře nezaměstnaných klientů, ale rovněž jako subjekt, který zajišťuje dávky v hmotné nouzi.

Všichni tito aktéři tvoří síť osob, které podporují vznik a stabilizaci systému sociálního bydlení tím, že ho sami tvoří nebo motivují klienty k jeho využití, případně pomáhají při jejich vyhledávání.

7.7 Omezení bránící některým cílovým skupinám ve vstupu do sociálního bydlení

V rámci realizace projektu a zapojených klientů nebyla identifikována cílová skupina, kterou by napříč ovlivňovalo stejné téma – problém způsobující bariéru při vstupu do sociálního bydlení.

Jako obtížnější se jeví práce s cílovou podskupinou lidí, kteří žijí na ulici, pro něž je přechod přímo do sociálního bydlení často nepředstavitelný a je z jejich strany vnímán jako příliš náročný a svazující významnou odpovědností. Pro tuto skupinu je nutné nastavit model postupného procházení systémem a individuální podporu tak, aby mohli svou situaci řešit po dílčích krocích a postupně se sociálnímu bydlení přiblížit. Tímto však přirozeně členové skupiny „zmizí“ – tedy v důsledku změny své situace se stanou členy jiných skupin (např. osob bydlících v nejistém bydlení). V případě přímého přechodu osoby bez domova do sociálního bydlení je nanejvýš vhodné věnovat takovým lidem cílenou podporu a pomoc tak, aby se mohli bezpečně adaptovat na novou situaci a udrželi si bydlení.

V ostatních podskupinách jsou omezení spíše vázána na konkrétní situaci jednotlivých klientů než na jejich příslušnost k té či oné skupině. Klient, který je schopen spolupracovat se sociální pracovníkem, dodržovat domovní řád a hradit svoje bydlení je pro bydlení v sociálním bytě vhodný a případná dílčí omezení jsou řešena v jednotlivých krocích sociální práce před získání bytu i v průběhu bydlení.

Vyřazovány jsou žádosti klientů, kteří mají dluhy vůči městu, které neřeší, klienti, kteří nemají platné doklady a nejsou schopni zajistit si základní finanční prostředky pomocí dávek, na které mají případný nárok a rovněž klienti, kteří odmítnou aktivní (nikoliv pouze deklarovanou) práci na řešení své situace se sociálním pracovníkem. Vzhledem k faktu, že sociální pracovníci s klientem pracují již před podáním žádosti, jsou tyto situace ošetřovány předem tak, aby po samotném úkonu podání žádosti nebylo nutné klienty vyřadit.

8 STAV MÍSTNÍHO SYSTÉMU SOCIÁLNÍHO BYDLENÍ A JEHO PLÁNOVANÝ ROZVOJ

8.1 Úspěšnost místního systému sociálního bydlení

Lokální systém sociálního bydlení v Otrokovicích je v závěrečné etapě své realizace hodnocen jako úspěšný, což je podepřeno faktem, že klienti, kteří získají bydlení, jsou v jeho udržení úspěšní v 93 %. Podíl úspěšných je převažující díky intenzivní práci všech odborníků, kteří se na podpoře a předcházení riziku opětovné ztráty domova podílejí.

8.1.1 LOKÁLNÍ ROZMĚR SYSTÉMU

Z dlouhodobého hlediska je za slabinu považován fakt, že systém je pouze místní, odráží místní podmínky a je zářmován současnou legislativou. Ta však není zaměřena přímo na sociální bydlení, kde zákonná norma zcela chybí. Realizační tým považuje za jisté riziko nejistotu při tvorbě takového zákona a jeho uvádění do praxe, kde může nastat nesoulad mezi nastavenou fungující praxí lokálního systému a zákonem.

Realizační tým se shoduje na tom, že v případě možnosti využije příležitosti k tomu, aby své zkušenosti dal k dispozici zákonodárcům a ve vhodné roli se na tvorbě zákona podílel nebo ho alespoň připomínkoval. Tým pracuje s hypotézou, že právě zapojení do projektu napomůže jednak předat nabyté zkušenosti, jednak se stát součástí sítě aktivních subjektů, které k tvorbě přizvány být nejen mohou, ale přímo by měly.

Nastavení systému je naprosto zásadní – bez jeho vytvoření a zahájení realizace by klienti v podstatě neměli příležitost bydlení získat a následně si ho udržet.

V současné době odcházejí ze sociálního bydlení téměř vždy v důsledku změny své životní situace do komerčního bydlení, k rodině nebo do sociálních služeb. Za dobu realizace projektu se pouze u 2 osob nepodařilo dosáhnout úspěchu a nájemní smlouvy jim z vážných důvodů nebyly prodlouženy.

Realizační tým upozorňuje:

je nutno konstatovat, že systém může být využíván jen v míře, která je daná počtem a velikostí dostupných bytů. Těch však dostatek není a tento problém a

z něj vyplývající úkoly si realizátoři projektu přenášejí do dalších etap životního cyklu projektu⁴⁶ sociálního bydlení.

8.1.2 HARMONOGRAM VZNIKU LOKÁLNÍHO SYSTÉMU SOCIÁLNÍ BYDLENÍ

K vzniku úspěšného a funkčního systému vedly (z pohledu evaluovaného projektu) následující kroky:

Krok	Termín	Akce
-1	2013 - 2016	Vznik vize realizace sociálního bydlení, zařazení do KPSS, odborná diskuse o vhodnosti realizace záměru, popis základních hypotéz, tvorba základní struktury lidských zdrojů pro užší i širší realizační tým, rámcová definice partnerů.
0	2016	Upřesnění záměru v návaznosti na výzvu OPZ č. 128, zpracování a předložení projektu
1	Únor 2017	Zahájení realizace projektu Pilotní ověření sociálního bydlení v Otrokovicích
2	Únor – duben 2017	Příprava 1. verze koncepce sociálního bydlení, její úpravy v připomínkovém procesu a přijetí
3	Duben 2017 – červenec 2018	Ověřování koncepce, její hodnocení, návrhy a zapracování úprav, hodnocení bytové nouze, finalizace dokumentu a jeho první zveřejnění
4	Leden 2018	Zveřejnění 1. verze koncepce
5	Srpen 2018	Aktualizace koncepce sociálního bydlení

⁴⁶ Pojem projekt zde není vnímán jako časově limitovaná akce, která je podpořená z projektu EU, ale jako dlouhodobá aktivita, která ve spolupráci klíčových aktérů vede k udržitelné podpoře bydlení osob, které jsou ohroženy bezdomovstvím, případně se v této situaci již ocitli bez ohledu na rozsah a typ využívaných finančních zdrojů.

6	Září 2018 – Říjen 2019	Průběžné testování a aktualizace koncepce, uvádění do praxe prostřednictvím pilotáže, úpravy dokumentu, návrh dalšího postupu
7	Listopad 2019 – Leden 2020	Dokončení a schválení koncepce vedením města Otrokovic a její závěrečné představení odborné veřejnosti.

8.2 Plány dalšího vývoje místního systému sociálního bydlení

Město Otrokovice je připraveno pokračovat v podpoře sociálního bydlení, přičemž bude zahájena realizace dalšího projektu, který na tento uzavíraný přímo navazuje a bude zahájen v únoru 2020.

8.2.1 TESTOVÁNÍ PRINCIPU HOUSING FIRST

Ambicí města je včlenit do podpory sociálního bydlení principy housing first, tedy zahájit řešení sociální situace klientů právě zajištěním plnohodnotného bydlení a současně zahájit sociální práci. Intenzita možnosti využití této metody je přímo závislá na dostupnosti dostatečného počtu bytů, a to včetně bytů rychle dostupných (volných).

Město proto plánuje:

- Rozšířit využívaný bytový fond
- Zapojení soukromých vlastníků nemovitostí tak, aby došlo k prolomení bariér a poskytnutí privátně vlastněných bytů k pronajímání v rámci sociálního bydlení

8.2.2 DOSTUPNOST VHODNÝCH BYTŮ

Za zásadní považuje město Otrokovice faktor dostupnosti bytů, protože v rámci pilotního ověřování bylo možné nabídnout bydlení necelé polovině zájemců. Žádoucí by tedy bylo, aby sociální bydlení mělo k dispozici více než dvojnásobek bytů, ideálně vlastněných městem.

Je nutno si přiznat, že dosažení takového cíle je ve střednědobém horizontu realizovatelné jen s výraznými obtížemi, protože by to znamenalo nalezení způsobu,

jak vybudovat či jinak získat cca 300 nových bytů. Pak by bylo možno každoročně do sociálního bydlení umístit až 15 osob či rodin ročně.

Nevyhovující je pro situaci rovněž to, že bytový fond neobsahuje ve své struktuře dostatečné množství větších bytů (tedy nejméně 2 + kk) vhodných pro rodiny s dítětem či dětmi.

Pro řešení situace je navrženo zapojení soukromých vlastníků bytů tak, aby byla uspokojena poptávka. Město zde bude vystupovat v roli prostředníka a mediátora komunikace a poskytne svou vážností a autoritou záruku průběžné sociální práce a aktivní komunikace

<i>Realizační tým se shodl na tom, že by bylo žádoucí, aby se stát dlouhodobě zabýval:</i>
➤ <i>Dostatečnou podporou sociální práce a zvýšením počtu sociálních pracovníků v obcích.</i>
➤ <i>Řešením zákona o sociálním bydlení s širokým zapojením odborné veřejnosti a zástupců veřejné správy .</i>
➤ <i>Podporou nákupu a výstavby bytového fondu vhodného pro sociální bydlení.</i>
➤ <i>Dlouhodobou podporou prostupnosti systému tak, aby nájemníci mohli plynule procházet systémem a v závěru se s malou podporou přesunout do komerčního bydlení.</i>

8.3 Udržitelnost místního systému sociálního bydlení

Lokální systém je v Otrokovicích nastavený a jeho otestováním byla ve střednědobém horizontu potvrzena jeho účinnost.

Za klíčové je považováno dlouhodobé ukotvení sociální práce tak, aby se v řešené oblasti mohl 1 sociální pracovník věnovat 10 – 15 domácnostem. Zvýšení nákladů je považováno za spíše zdánlivé vzhledem k tomu, že poskytovaná sociální práce má významný preventivní vliv a předchází zhoršování situace klientů, a tedy nejen zvyšování nákladů ze státního rozpočtu, dále tvoří podporu pro zlepšování situace dětí a eliminuje výskyt přestupků, přečinů a trestných činů a další druhy rizikového chování. Podporuje také například schopnost hospodařit s penězi, řešit dluhy, dlouhodobě pracovat a práci si udržet či navázat sociální kontakty. V dlouhodobém horizontu tak lze oprávněně očekávat snížení celkových nákladů státního rozpočtu na domácnost.

Udržitelnost je podpořena i způsobem, jakým je systém nastaven – tedy postupným zařazování bytů do systému sociálního bydlení tak, jak jsou uvolňovány. To umožňuje setrvání klientů v bytech i v době, kdy už nebude nutno poskytovat jim intenzivní sociální podporu a bude možno, aby ji využívali pouze v případech, kdy sami usoudí, že potřebují s řešením konkrétních situací pomoci.

K dlouhodobé udržitelnosti projektu předpokládá realizační tým intenzivní práci s množinami silných a slabých stránek, které byly v průběhu realizace projektu identifikovány, přičemž silné stránky poslouží jako zdroj pro další aktivity a bude o ně pečováno, slabé stránky budou postupně ošetřovány a zmírňovány. Dle reálných možností žadatele jim bude věnována maximální pozornost.

Silné stránky	Slabé stránky
Máme městské byty Máme sociální pracovníky Kvalitní výkon sociální práce Spolupráce s poskytovateli sociálních služeb, fungující komunitní plánování Spolupráce s bytovým odborem Spolupráce s ÚP Podpora vedení města systému sociálního bydlení Realizace projektů zaměřených na systém sociálního bydlení	Málo bytů v kategorii 2+kk a vyšší Málo volných pozemků pro další bytovou výstavbu Dotace na výkon sociální práce plně nepokrývá náklady na výkon sociální práce Stárnoucí bytový fond – nedostatečná obnova (revitalizace) stávajících bytů Stávající systém sociálních dávek na bydlení Nedostatečná depistáž u soukromých pronajímatelů Hodně lidí na ubytovnách Městské byty jsou dlouhodobě obsazené, malý počet uvolněných bytů za rok Stigmatizace sociálního bydlení a jeho cílových skupin panem Dokoupilem a Žákem

Aby byl celý systém dlouhodobě udržitelný, je nutno jednak zajistit dostatek vhodných bytů, jednak zajistit krizové a přechodné bydlení pro klienty, kteří čekají na možnost nastěhovat se do vhodného bytu a dlouhodobě udržovat vysokou úroveň a intenzitu sociální práce.

Dlouhodobě město Otrokovice směřuje k naplnění vize, jíž je snižování počtu osob bez domova a podpora jejich schopnosti standardně bydlet, a toto směřování je zakotveno v koncepčních dokumentech města.

9 ZÁVĚR

Případová studie shrnuje poznatky z realizace projektu navázaného na výzvu OP Zaměstnanost číslo 03_16_128, Pilotní ověření koncepce MPSV v oblasti sociální práce a sociálního bydlení na úrovni obcí. Město z této výzvy realizuje projekt Pilotní ověření sociálního bydlení v Otrokovicích.

Pro výběr cílové skupiny posloužila jako základ typologie ETHOS, která člení osoby bez domova do 4 kategorií - na lidi bez střechy, bez bytu, v nejistém bydlení a v nevyhovujícím bydlení. Z realizované analýzy vyplývá, že v Otrokovicích žije bez domova asi 950 lidí, z toho 30 – 40 přímo na ulici, tedy bez střechy nad hlavou.

Jednou z ambicí projektu bylo i otestování práce s různými cílovými skupinami za účelem získání zkušeností a otestování náročnosti a vhodných postupů sociální práce. Tento vedlejší cíl provázel realizaci projektu v průběhu celém jeho životním cyklu a míra jeho dosažení je realizačním týmem velmi pozitivně hodnocena.

Většina bytů v Otrokovicích je vlastněna soukromými osobami a subjekty, v majetku města je celkem 433 bytů, z část tvoří základ pro portfolio sociálních bytů. Toto množství není dostatečné, avšak pro období vývoje metodiky a pilotních aktivit se město cele soustředilo na práci s klienty, na nastavení a otestování metodiky a využití jiných bytů než obecních bylo odloženo na následující období.

Všechny městem vlastněné byty mají, vzhledem k výši nájemného, sociální aspekt a všechny byly v době zahájení projektu obydlené. Do systému vstupovaly ty byty, které byly vyhodnoceny jako vhodné poté, co se uvolnily v rámci přirozené obměny nájemníků. Významnou slabinou je fakt, že byty jsou převážně malé, vyhovující spíše jednočlenným domácnostem. Systém mohl být smysluplně nastaven a nastartován zejména díky společné práci celého týmu, který zahrnuje zástupce vedení města i městského úřadu a pracovníky z majetko-právního a sociálního odboru. Pozitivní spolupráce a skutečně projektový přístup je pro město Otrokovice charakteristický dlouhodobě.

Pro vstup do systému je bezpodmínečně nutné podat písemnou žádost, splnit základní podmínky dané příslušnou směrnicí (příslušnost k Otrokovicím, plnoletost, nevlastnění

domu nebo bytu) a souhlasit s podmínkou využít nabízenou sociální práci jako podporu pro řešení situace. Naléhavost potřeby každého jednotlivce je ohodnocena body a elektronický seznam žadatelů je průběžně aktualizován. Konečné rozhodnutí o přidělení bytu má Rada města Otrokovic. Smlouvy jsou uzavírány vždy na 6 měsíců, při dodržování základních pravidel mohou být uzavírány opakovaně.

Během realizace projektu došlo k uzavření 28 nájemních smluv, v listopadu 2019 bydlí 20 klientů projektu, z důvodů přirozeného pohybu nájemníků bylo ukončeno 6 smluv, kvůli porušení podmínek nájmu 2 smlouvy. Vysoká schopnost udržet si bydlení (úspěšných je 93 %) je dána zejména intenzivní individuální prací s klienty. V systému je nyní zařazeno 37 osob, které nebyly podpořeny poskytnutím bytu, a to kvůli nedostatku volných bytů a kvůli tomu, že by město nemohlo zaručit dostatečné kapacity pro zajištění sociální práce po skončení realizace projektu.

V současnosti je lokální systém vytvořen, otestován a je úspěšně používán. Klíčovou podmínkou pro jeho smysluplné pokračování je dostatečná kapacita sociálních pracovníků, kteří by se měli věnovat nejvýše 15 domácnostem, zvyšující se počet bytů vstupujících do systému a průběžné vzdělávání realizátorů projektu. S jistým zaujetím je očekáván zákon o sociálním bydlení, který může z funkčnosti lokálních systémů vycházet, pokud zákonodárci nabízenou zkušenost využijí.

Město Otrokovice je připraveno podporu sociálního bydlení dále rozvíjet.

V dalším projektu bude otestováno využití principy housing first a zapojování bytů soukromých vlastníků. Toto „měkké“ řešení nedostatku bytů může v Otrokovicích výrazně napomoci k rozvoji a přiměřenému využití systému sociálního bydlení, je však nutno nalézat cesty a metody spolupráce s vlastníky bytů.

Z pohledu realizačního týmu by se problematikou měl systematicky zabývat stát. Zejména je žádoucí zahájit následující kroky:

- Podpořit sociální práci zvýšením počtu sociálních pracovníků v obcích.
- Řešit zákon o sociálním bydlení – využít získané zkušenosti z lokálních systémů.
- Podpořit nákup a výstavbu bytového fondu vhodného pro sociální bydlení.
- Dlouhodobě podporovat prostupnosti systému tak, aby nájemníci mohli plynule procházet systémem a v závěru se přesunout do komerčního bydlení.

POUŽITÉ ZKRATKY

CS	Cílová skupina
EKO	Ekonomický odbor MěÚ Otrokovice
KA	Klíčová aktivita
KPSS	Komunitní plánování sociálních služeb
KÚ ZK	Krajský úřad Zlínského kraje
MěÚ	Městský úřad
MMR	Ministerstvo místního rozvoje
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
KÚ ZK	Krajský úřad Zlínského kraje
MV	Ministerstvo vnitra
MZ	Ministerstvo zdravotnictví
NNO	Nevládní nezisková organizace
OMP	Odbor majetko-právní MěÚ Otrokovice
OP VVV	Operační program Výzkum, vývoj, vzdělávání
OPZ	Operační program Zaměstnanost
RoD	Rozhodnutí o poskytnutí dotace
RT	Realizační tým
ŘO	Řídící orgán
SOC	Odbor sociální MěÚ Otrokovice
ÚP	Úřad práce
ZeZ	Závěrečná evaluační zpráva
ZoR	Zpráva o realizaci (vykázání postupu projektu, které je předkládáno poskytovateli dotace)

PILOTNÍ OVĚŘENÍ SOCIÁLNÍHO BYDLENÍ V OTROKOVICÍCH

Tento materiál vznikl v rámci projektu Pilotní ověření sociálního bydlení v Otrokovicích, který je spolufinancován Evropským sociálním fondem v rámci Operačního programu Zaměstnanost a rozpočtem České republiky (reg. č. projektu: CZ.03.2.63/0.0/0.0/16_128/0006182).

Další informace k projektu naleznete na webových stránkách města: www.otrokovice.cz.

Autor textu: PhDr. Jana Pšejová - MAS Jižní Haná

Tisk: ROBINCO ZLÍN spol. s r. o. www.robincozlin.com

Vydalo město Otrokovice v roce 2020.